МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
евет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 91 (2612) | КIиранди, 12 ноябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

АРАДУВЛ 1923-ча шера деиз

11 БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Нохч-ГIалгIай Совнархоза чуйоагIача мехкдаьтта доахачен газовни промышленноста предприятей коллективо ханал хьалха, укх шера 8-ча ноябре, кхоачашъяьй 11 бетта мехкдаьттен гази яккхара план. Хьалха латтарех я 11 бетта план укх шера 25 октябре кхоачашъяь «Малгобекнефта» НПУ.

Укх шера 10 бетта ерригача Управлене лаьрхIача соахка цу ханналца даьккхачул дукхагIа даьккхад мехкдаьтта 15,2 проценти попутни газ 39,5 проценти.

Мехкдаьтта доахача промышленностера къахьегама овсарле 9 бетта планах лаьрхIачул 7,1 процент лакхъеннай.

Мехкдаьттен гази яккхарга дIабода мах лохбара чотах цу юкъагIа 1360 эзар сом ахча кходаьд.

Мехкдаьттен гази яккхара план тIехкхоачашъяьй йоккха дебет луш йола меловн скважинаш яхар а, дукха геолого-технически балхаш кхоачашдар а, говзалца тIоанаш дохадара процессашта автоматизаци телемеханизаци яр а бахьан долаш.

М. КАЧЛИШВИЛИ,
Нохч-ГIалгIай Совнархоза мехкдаьтта доахачен газовни промышленноста управлене начальник.

Коммунизма сийлахь-йоккхача байракхаца

Сийлахь-боккхача Октябра цхьан шерагара вокх шерга кхаччалца — цу юкъерча ханаца лоархI Советий мехкарча наха дага латтача доккхача делерхIачунга бодача новкъа шоаш йоаха коталонаш. Тахан Iалаьмате чIоагIа дегаш айденна а болаш дезду цар шовзткъе диълагIа шу. Бокъонца заман лоархIам бола коталонаш яхарца чакхдаьлар укх Октябра шу.

Вай халкъо вахара массадолча доакъошка Iалаьмате йоккхий коталонаш яьха шу. Ленински идеяш котъялар хьахьекха йола Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIа исторически съезд вIашагIкхийтта шу. Вай Даьхен Iуйрийнарча сигала бIарг тIа ца отташ сийрда, никъ хьеха седкъа сега, вай ханара коммунистически манифест — дерригача дунен вахара шийл лоархIам болашагIа кхы доаца документ арадаьнна шу.

Коммунизм хьалъяра Программа! Ма чIоагIа дебадир цо халкъа керда низаш! Шоай кхоачалургбоаца берригa низ лаьттан тIа эггара дикагIа а эггара нийсагIа а йола общество хьаяра тIаберзабаьб вай Даьхен къахьегамхоша. Исторена хьалхашкара шоай бехктокхам кIоаргга кхета а беш хьадда къовсам болабаьб цар сийлахь-йоккха адамий идеалаш кхоачашъяр духьа. Хьинар совдоаккх дувна хьисапе декаш долча Программа тIеххьарча дешаша. Кхерий тIа кхера буллаш коммунизма гIирс хьалбе ираза дакъа кхаьчараш ба цу сийрдача гIирсашка бахаргбараш.

Коммунизм хьалъерий хьинар бокъонца довзара, шийбIаргашца бIаргагора, кхетадара 7-ча ноябре ЦIеча майдане хила везар. Н. С. Хрущева товш аьннача тайпара, бIарг макхоачча йола вай хоза Даьхе коммунизма маьлхаца сийрдаяккхар духьа мел эшар де советски нах чIоаггIа кийча хилар хьахьокхар укхаза мел долча хIамаша.

ЦIе майда! ХIаране дега еза я из. Укхаза хиннав Ильич, укхаза даьд цо наьха дег чу дувшаш дола ший къамаьлаш, укхаза латт ший васкеташца мохк бахаш волча Владимир Ильич Ленина Мавзолей.

ХIара октябра шу массаза дуз дерригача дунен тIарча наха шоай бIаргаш ЦIеча майдагахьа лекх, хIаьта тахан массазарчул а чIоагIагIа.

...ЦIейга кийчъеннача майдатIара гуйранарча Iуйран дохк кхоачаш гIетта а даьннадацар моакхазах яь цу тIара трибунаш хьалйизача хана. Укхаза ба гIорбаьнна бола партийнии паччахьалкхени деятелаш, Iилмаи культураи болхлой, болхлой, колхозхой. Царна юкъе — КПСС XXII-ча съезда делегаташ. Укхаза ба доазол дехьарча дунен дуккхача мехкашкара баьхка хьаьший, дипломатически корпуса членаш, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи лакхехьара командни состав, посольства тIема атташеш.

ЦIеча майдан тIа гулбеннараша дIайха моаршал хетт Мавзолея центральни трибуна тIа гучабаьннача новкъосташка Л. И. Брежневга, Г. И. Вороновга, Ф. Р. Козловга, А. Н. Косыгинга, О. В. Куусиненга, А. И. Микоянага, Д. С. Полянскега, М. А. Сусловга, Н. С. Хрущевга, Н. М. Шверникага, В. В. Гришинга, П. Н. Демичевга, Л. Ф. Ильичевга, Б. Н. Пономаревга, А. Н. Шелепинга.

Мавзолея трибуна тIа ба КПСС ЦК хьийха Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дизар дездеча биса КПСС XXII-ча съезда хьаьший, доазол дехьарча мехкашкарча коммунистическии болхлойи партей делегацей кулгалхой.

Мавзолея аьтта оагIорахьарча йистаца латт гIорбаьнна бола военачальникаш, Советски Союза маршалаш, эскарий доакъой маршалаш, адмиралаш, инаралаш.

Иттазза гургал тох Кремла Куранташа. Спасски башне коа наIарашкара болата бос болча йийлача машина тIа а вагIаш аравоагIа СССР оборона министр Советски Союза Маршал Р. Я. Малиновский. Мавзолейна хьалхашка автомобилаца цунна духьал а вахе, Московски гарнизона бIу парад йолае кийча хиларах рапорт лу парада командующи волча эскара инарала Н. И. Крылова.

Рапорт хьайийцад. Советски Союза Маршала Р. Я. Малиновске тIема доакъошта юккъе гIолла хьал а волалийя, даькъала дувц уж Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизарца.

Цул тIехьагIа Мавзолея трибуне хьалтIа а ваьле, къамаьл ду нов. Малиновске.

* * *

Министра къамаьл йистедоал. Советски Союза Паччахьалкхен гимн лекх. Артиллерийски салют деш залпагIа йоккхий топаш ювл. Торжественни марш йолае аьле команда лу. Эзар турба екаеча оркестро «Парти — тха баьчча» яха илли доаккх. Цун ашара мукъамагI етташ фата я. Майда тIа гIолла йолаелар парад дIайолаеш болча Московски тIема-музыкальни школе дийша баьннарий рота.

Москве ЦIеча майдане хинна къахьегамхой паради демонстрации

Йоаржжаяь лаьца байракхаш а йолаш строевой гIа боахаш трибуна хьалхашка гIолла тIехбоал М. В. Фрунзе цIерагIча, В. И. Ленина цIерагIча, Ф. Э. Дзержинске цIерагIча, В. В. Куйбышева цIерагIча, бронетанкови эскарий, химически тIемах лоравалара, фецарча тIема военни академей дешархойи хьехархойи. Н. Е. Жуковске цIерагIча фецарча-ТIема инженерни академе дешархой боагIа. ХIанз цига деша багIа космонавташ Гагарин Юрийи Титов Германи.

Гучаяьлар теркаш ягIа кIайсигал бесса форда-тIема байракх. Дог тохадолийташ дола таташ толадир «Варяга». Уж ба гарга кхоачаш латта П. С. Нахимова цIерагIча Лакхехьарча форда-тIема училищера курсанташ. Эрсий матросий дикагIа йола тIемеи революционнии традицеш лелаеш бола уж, вай тIема флота денал долча моряшта хьалхара ба параде.

Морякашта тIеххьа нийса гIа боахаш боагIа Московски ЦIеча Байракха орден лелаеча массе тайпа эскараштa командираш кийчбеча РСФСР Лакхехьарча Совета цIерагIча лакхехьарча училища курсанташ, чурча эскарий салтийи эпсараши.

ТIаккха йоагIа вай эскара къона тIехье. Безаме, раьза хинна хьеж цунга трибунаш тIара. Уж ба Московскии Воронежскии Суворовски тIема училищашеи Ленинградски Нахимовски тIема-форда училищеи хьалкхебаьраш.

Бронетранспортерай моторий гIарахи гусеницай татахи хьалъюз майда. ГIа боахаш йоагIар — дукха хIамаш бIаргадайна немецко-фашистски эскаращца лира тIемаш деш чакхийнна М. И. Калинина цIерах йола Гвардейски тамански мотострелкови дивизи. ХьалхайоагIача таманций машина тIа — сийлахь-воккхача Ленина сурти «Вай Советски Даьхен духьа» яха дешаши тIадола байракхаш.

Автомашинашца тIехлелх тIемахой-десантникаш.

...ТIа-тIа чIоагIлуш доагIа тата да хьахозаш. Дезача татаца Исторически музей чуйолча цIеношта гола теха шин оагIорахьара текхаш санна майда тIа йоалл низ бола бронированни техника — керда танкаш. ЦIей дездеча параде духхьашха нийсъеннача цу машинашта цхьаккха тайпа духьале яхар фу я хац е лаьттан тIа а, е форда тIа а. Вай Даьхен Iилман низ кхаьчаб моастагIа дийнахьа а, бус а, йоачан йолча хана а хьалахеи нийса йоккха топ етташ из хIалакве йиш хулийташ йолча приборашца уж кийчъе. Танкашта тIеххьа шишша цхьана йоагIа шоаш лела зенитни артиллерийски установкаш.

Майда тIа йоал сийле яьккха советски артиллери. Колонна хьалха — танкашта етта йоккхий топаш — моастагIчун хIанзарча танкашта духьал къовсам лоаттабара дола бирса герз. Царна тIеххьа — низага диллача а гаьна кхоссарга диллача а калибр тIа-тIа йоккхагIа хулаш йоагIа йоккхий топаш. Колоннана тIеххьара яраш Iалаьмате йоккха калибр йола йоккхий топаш. МоастагIчо оттаяь моллагIа а духьаленаш кагъе а хийцца баха гIашлоштеи танкаштеи никъ баккха а низ кхоачаш я уж.

Эзараш бола москвичаши столица хьаьшийи дог делаш хьеж трибунашта юххе гIолла тIехдувлача эскарашка. Ераш ба-кха уж, советски тIемахой! Миштa Iелургва царех доккхал ца деш! Низа чIоагIбенна, дегаш делаш, дог-уйла чIоагIа долаш волча царех хIаране дег чу латт коммунизм хьалъяра зама хьайийлача нана-Даьхенцарча боккхача безама ала.

Селлара чIоагIа хIанз трибунай уйла тIаэзар фу я? МалагIа эскар да ЦIеча майдан тIа даьннар? Уж да ракетни эскараш — Советски Эскара эггара лоархIамегIа бола низ.

ТIехйоал шоаш лелача автомобильни установкаш тIа оттаяь реактивни системаш. Низа чIоагIалга диллача а нийса кхетарга диллача а боарам боацаш я уж.

Цу герзал тIехьагIа йоагIа зенитни ракеташ — американски шпионий-разведчикий вай мехка тIагIолла лелара бола безам боабаь, эггара толашагIа дола герз. МоастагIчун хIанзара самолет чуяйтара цу тайпарча ракетах цаI, тIех езе а — шиъ, мара езаргъяц. Зенитни ракеташа, кердача самолеташца-истребителашца цхьана, стервятникех тешшаме лораду вай Даьхен фецара доазонаш.

Шоаш лелача установкаш тIа — шоай йоккхалгеи гIулакхагеи диллача тайп-тайпара а йолаш, массехк километрагара дуккха бIаьш километраш гаьна йолхаш йола ракеташ.

Ядернии кхы тайпеи ракеташца кийчдаь тIема доакъош — гIашлой эскарий керттера низ. Тайп-тайпареи низ болаши йола уж ракеташ — берригача советски наха де доагIаш доккхал де йиш йолаш хIама да.

ТIеххьара а, стратегически гIулакха леладу ракетни эскараш! Вай мехка тIема низий из керда тайпа — кхы цхьаькха дика тешал да вай социалистически паччахьалкхен Iилмеи техникеи чIоаггIа дегIадоагIаш хилар хьахьокхара. Майда тIа гIолла тайжжа йолх йоккхий автомобилаш. Цар тIа — кердача ракетай установкаш. Из а ЦIеча майда тIа духхьашха бIаргадайташ дола вай ТIема Низий бирсача герзех цаI да. Низ болча гусеничнии тягачашта тIехьарча тележкаш тIа саббарагIа терка а теркаш йоагIа стратегически гIулакхашта хьаяь йоккхий ракеташ — Лаьттан спутникаш урагIъяхийтача, Бетта тIехьашкарча оагIон сурт даьккхача, «Восток-1» а «Восток-2» а яха космически кемаш орбита тIа даьхача ракетий зIамагIа бола йижарий. Уж ба Тихи океана акваторе гаьналла 12 эзар совгIа километр кхувсача хана боарам боацаш нийса шоаш етталуш хилар хьахьекхача ракетий зIамагIа бола йижарий. Ракетчикашта юкъе параде ба эпсараш Демьянченко, Придатко, Рясик, сержанташ Тарасов, Свистников, ефрейтораш Кашапов, Такиров, мугIарегIара Лещенко, Моцный, Дронов, кхыбараш. Уж ба лаьттан тIарча моллагIча моттиге ца тулийташ етта йиш йолча мастерех бараш.

Эггара кердагIа, дуккха миллионни низ бола ядерни зарядаш йолча ракеташца, моастагIчоа хIалаквеш хIама тоха низ кхоачаргболча ракеташца кийчдаь да Советски Эскар.

Парад йистейоал. Хьахьекхар уйла яйташ бола боккха низ. Советски Эскарои ТIема-Форда Флотои тешшаме лорабу коммунизм хьалъеш доаллача, дерригача дунен тIара машар бахьан долаш кIаьд ца луш къовсам лоаттабеча сийлахь-доккхача советски халкъа хьаьнала къахьегам. Социализм котъяьннача мехка тIакховда безам хинначоа хIалаквеш хIама тохара мел эшар долаш да царга.

* * *

Москвен къахьегамхой викалий демонстраци йолалу.

Исторически музее гIолла чакхвоалача дуккха цIе байракхаш я, ерригача ЦIеча майдане цIей дездеча халкъа боккха форд баьржаб. Кертерча колоннана хьалхашка сийрдача кхоаненга бода никъ лаха а цунах тешам болийта а шоай гене йиш хилийтарий Маркса, Энгельса, Ленина портреташ тIадола доккха гата да. КIеззига дIахо машинаш тIа ягIаш йолх Iалаьмате йоккхий цифраш «XXII». Из ший сердалца Октябра хIанзара цIей сийрда даьккхача партийни съезда символ я. Ерригача майдана дIоахала хьалтеха йоал тахан советски наха къаьстта доккхал деш оала дешаш: «Парти — вай низ. Парти — вай сий. Парти — вай эздел» тIаяздаь панно.

Машареи къахьегамеи гимна тIехьа доаккха доккха илли санна йода кертера колонна. Йоккхача байракхаш тIа я сийлен наькъа этапаш — Коммунистически парте программаша белгалдаьха шераш.

Къонъелар шира майда спортсменай мугIараш тIадаьнна хозйича, сийрда яьккхача. Чехкка, нийсса, хоза массехк мугIа бийя, цIеча вымпелашца хьаяь ягIа хIама санна цхьа кIеззигача юкъа дIаовтт спортсменаш, «Ленин» яха дош а деш.

Эзараш седкъарч лотаделча санна хетадолийт физкультурникий шеренгаша. Бенгальски цIера оалан сердал я царна тIа. Зизай гIейре санна дола гулденна бераш дIакъаст спортсменех. Бе зизай курсаш а йоахкаш Мавзолейна тIадолалу бераш. Дог айденна тIадайде, трибунаш тIа хьатIа а даьле, партеи правительстваи кулгалхошта зизаш лу цар. Цар уж лу дерригача ираз долча советски берашкара.

ЦIей дездерий ийс колонна цкъара ЦIеча майдан тIа йоал. Царна хьалха я байракхаш лелаерий отряд.

Хьалкхеташ латтача маьлха зIанараша къегаду хьадийла дола книжка — наха вай заман манифест аьнна цIи йоаккха КПСС Программа. ХIара колоннага да цун символически сурт, хIара дег чу я цун сердал. Iалаьмате йоккхача планий цифрашка а хьожаш, цIаькха юха а дешаш санна хеталу из заман геттара доккха документ.

Советски наха оттаьча кхоана де лерхIарий рубежаша дерригача дунен тIара нах шийна тIаувз. Колоннай байракхаш тIа да: «Дунен тIа эггара лоацагIа дола балха ди!» «ХIара дезала дика кийчъяь квартира!» «Советски наьха реальни доходаш 3,5-зза лакхлургья!» яха кура дешаш.

Къахьегама гварди — «Динамо» яхача сийлен цIи хезача завода коллектив йода. Ер санна долча дийнахь — 1921 шера 7 ноябра дезача дийнахь динамовцаш болча вера Ильич, болхлошца къамаьл де, электрификаци чехкагIа мишта чакхйоаккхаргья аьнна царца дага вала. Хезачоа цIаккха а дицлургдоацаш дега чу дийшар баьчча дешаш. Уж хеза нах хIанз а кIезига бац заводе. Тахан уж октябрьски колоннашка ба.

Лоацдача а хозача а меттала язъяь я дезача ден транспоранташ. Колоннашкара «XX», «XXII» яха цифраш кIоарга чулоацам болаш, вайх хIараненa дуккхадар дувцаш я.

Рубежа тIехьа рубеж йоах советски наха. «Вай хьалъе еза коммунизм!» яха цIи хеза дешаш гIулакхашца кхоачаш хул. Транспоранташ тIа яздаь уж дешаш лакха айдаьд Октябрьски района колонна тIа.

Тхо столице 300 эзар ва, — яхаш рапорт тел монтажникаша, крановщикаша, цIенош деча комбинатий болхлоша. Дунен малагIча города йиш я иштача цифра цIи яккха! «Дерригa сага духьа, дерригa сага долча берката» яхача парте тIахьехама гIишлош ераша лу жоп да цар укх шера москвичашта енна 120 эзар квартира. Демонстрантий мугIарашка ба Кондратьев Анатоле коммунистически къахьегама комсомольций-кагирхой бригада монтажникаш. Къулбехьемалхбузехьеи Черемушкеи лакхача моттиге сийрда городеча яьга я цар йовхьамаш. ХIанз цIей дездерий — коммунизм хьалъерий цIерца ювзаенна я цар сий долча професс цIи.

XXII-ча съезде ше КПСС Программах доклад еш Н. С. Хрущева аьлар, коммунизм хьалъерий мугIарашка хIараненa ший моттиг хьахьокх цо. Сийрда кхоане гарга йоалаеш хIанзехьа а кIезига хIама даьдац москвичаша. Дукха дувц цар къахьегама коталоний рапорташа. Итт бетта производственни программа ханал хьалха кхоачашъяьй города промышленносто. Цу коталонца да из яьккхача къахьегамхой сийлахь-доккха хьинар.

ХIанзза «Серп и молот» яхача завода цехашкара араяьлча санна йола Iалаьмате йоккха разливочни ковш я. Цу тIа хоза дувц 44-ча Октябрана деннача совгIатах — планал совгIа деннача эзараш тоннаш йолча металлах. ХIаьта хIанз Америкаи Европаи дуккхача станокаш еча предприятел хьалха латтача завода даьй краснопролетарцаш ба. Цар Октябрана лу доккха рапорт да планал совгIа яь итташ станокаш, царна юкъе дунен тIа эггара чIоагIагIа цIи хеза «1 К-62» яха станок а йолаш.

Халкъа шортта продукташ хургья дукха ха йоацаш. Демонстрантий бе доахк дошо хьажкIийи кIи канийи сурташ. Укх ткъаь шера 18-19 миллиард пунтага кхоачаш ялати 30-32 миллион тоннага кхоачаш дулхи доаккхаргда мехко хIара шера. Из кхоачашдергда! Цунна тешам лу вай партеи дерригача халкъо, халкъо турпалеи.

Дог гIоздоаккхаш да цIей. Хьажал шоай демонстрантий елача юхьмарашка, ладувгIал цар бIубенна боаккхача боккхача гIага. Халкъа хьинар — из ба кхы а лакхъялара Даьхенга ткъамаш доаржадайта сийлахь-боккха низ.

Тахан Москван дега тIа — ЦIеча майдане долха наькъаш Маркса проспекте гIолла чакхдоал. ХIанзарча Октябра маярра йола башхало гу цунца хIаранена. Парте торжественно дIакхайкадаьд: «Советски наьха хIанзара тIехье коммунизме яхаргья!», аьнна. КПСС Программа цу дешашка ва дийна Маркс, дийна Ленин.

Iилмахоша яхьа транспорант гаьннара гу. Цу тIа яздаьд: «Космос караерзаяр советски сага, цун хьинара, лоIама, хьаькъала котало я». Iалаьмате йоккхий коталонаш йоахаш космосе полеташ ярах доккхал даь Iац вай Iилмахой, инженераш, техникаш. Дерригача дунено мукIарло ду ядерни энергех машара гIулакхашта тIехь пайда эца йиш йола торонаш хьаеллаш советски физикашта, сага унахцIено лораярай, саг дукха вахийтарай, кхаш чIоаггIа хьувкъийтарай тIехьа къовсам лоаттабеш биологашта, химикашта карагIдаьннача. Iилма массадолча кертерча лостамашка дунен тIа керттера моттигаш лувцаргья советски Iилмо, яхаш тешам лу тахан Iилмахоша.

«Сийле хийла парте!» «Программа кхоачашъергья!»... Октябрьски михо Мавзолейга дахь уж дег чура доагIа дешаш. Цун гранитни трибунаш тIара хьадоагIа «Сийле хийла советски халкъа!» яхаш тела моаршал. Оваци еш деттача тIоараша байракхий форд хьоабича а шоаш урагIдахийта кулгаш демонстранташа чIоаггIа хьалаьцача а санна хет. Коммунизм хургья! — бIубенна йоах советски наха.

«Машари» «коммунизми». Уж дешаш историе словара юкъе синонимаш а хинна дIааийттад. Тахан ЦIеча майданера йоагIача оазага ладувгIача плането дог гIоздаьнна тIаэц «Машар халкъашта!» яха коммунистий тIахьехам.

«Дерригача мехкий халкъаш! Машар бахьан лоаттабеча къовсаме кертера низ ба, шо! Фийла хила, тIом хьебу империалисташ — адамий моастагIий гучабаха! Массане а дерригa герз Iодиллара тIехьа къовсам лоаттабе!» ЦIей дездеча демонстрантий колоннашка дуккхаза а хоз из КПСС ЦК-а тIахьехам. Цунна уллув ба Iалаьмате чехка германски машара договор е а Малхбузерча Берлинах мукъа город е а яха тIахьехам.

Доккхал мишта дергдац доттагIлен тIехьа вIашагIкхийттача ЦIеча майданерча социалистически мехкий байракхех. Укх дийнахь къаьстта дикагIа хоалу социалистически лагера мехкаша вIаши булла оагIув. Укх дезача дийнахь советски наха дIайха моаршал дохьийт шоай вежарашка — социалистически мехкий къахьегамхошка.

Тахан вай мехко дег чура дIайха моаршал дохьийт колониальни зIанараш йохаяьча а кортамукъал бахьан къовсам лоаттабеча а халкъашка. Советски наха дIайха моаршал дохьийт керда вахар дуллаш доаллача Куба халкъага.

Демонстраци йистеяла йоаллача хана Мавзолея трибуна тIа баьлар Куба пионераш. Н. С. Хрущева дас санна тIаэц уж. Москвичашта байзар уж цар формах йолча беретех. Дуккхаза боккха ловца а баьккхар, дIайха моаршал а хьаттар цу дийнахь къонача кубинцашка.

Доккха а дог гIоздаьнна а сурт да дерригача халкъа цIейна дар. Эзараш йолча транспоранташа, панноша, байракхаша шоашта чу лаьцаб ше бола тайпа бос, эзараш дегаш да партеи халкъеи цхьоагIон дийна цхьа дегI санна детталуш.

«Даькъала хийла укх лаьтта дерригача халкъашта Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз чIоагIду коммунизм!». Цу тIахьехама уллув демонстрантий тIеххьарчарех йолча цхьан колоннага я турпала - болхлочун фигура. «Вай де лерхIараш къаьгга да, декхараш хьадда да. Балха тIадерза, новкъостий! Коммунизма керда коталонаш бахьан!» яхача парте тIахьехама жоп луш да цун дерригa куц.

Съездий Кремлевски Двореце хинна торжественни заседани

МОСКВА, 6 ноябрь. (ТАСС). Тахан съездий Кремлевски Двореце вIашагIкхийтар Москва къахьегамхой ялх эзар совгIа викал — болхлой, интеллигенце викалаш, сий долча ленински гварде ветеранаш, Октябрьски штурма турпалаш, Советски Герзашцарча Низий тIемахой. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизара цIейна хетаяьча къахьегамхой депутатий Московски городской Совета торжественни заседане гулбеннабар уж.

Сцена тIехьашка гуш да Коммунистически партии Советски паччахьалкхеи вIашагIъеллача сийлахь - воккхача Ленина геттара доккха портрет.

17 сахьат. ВIашагIкхийттараша чIоагIа тIоараш тох новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, столица общественноста викалаш президиуме гучабаьлча.

Торжественни заседане ба КПСС XXII съезда хьаьший — КПСС ЦК хьийха а хьийха, Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дизара цIей дездеча дакъалаца юхе Iийна доазол дехьарча мехкий коммунистическии болхлойи партей делегацей кулгалхойи членаши. Октябра 44 шу дуза ди дездеча доазол дехьара Москве баьхкача хьаьшашта юкъе я китайско-советски доттагIлен Общества делегаци, Германски Демократически Республика делегаци, доазол дехьарча мехкий профсоюзни организацеша бахкийта нах.

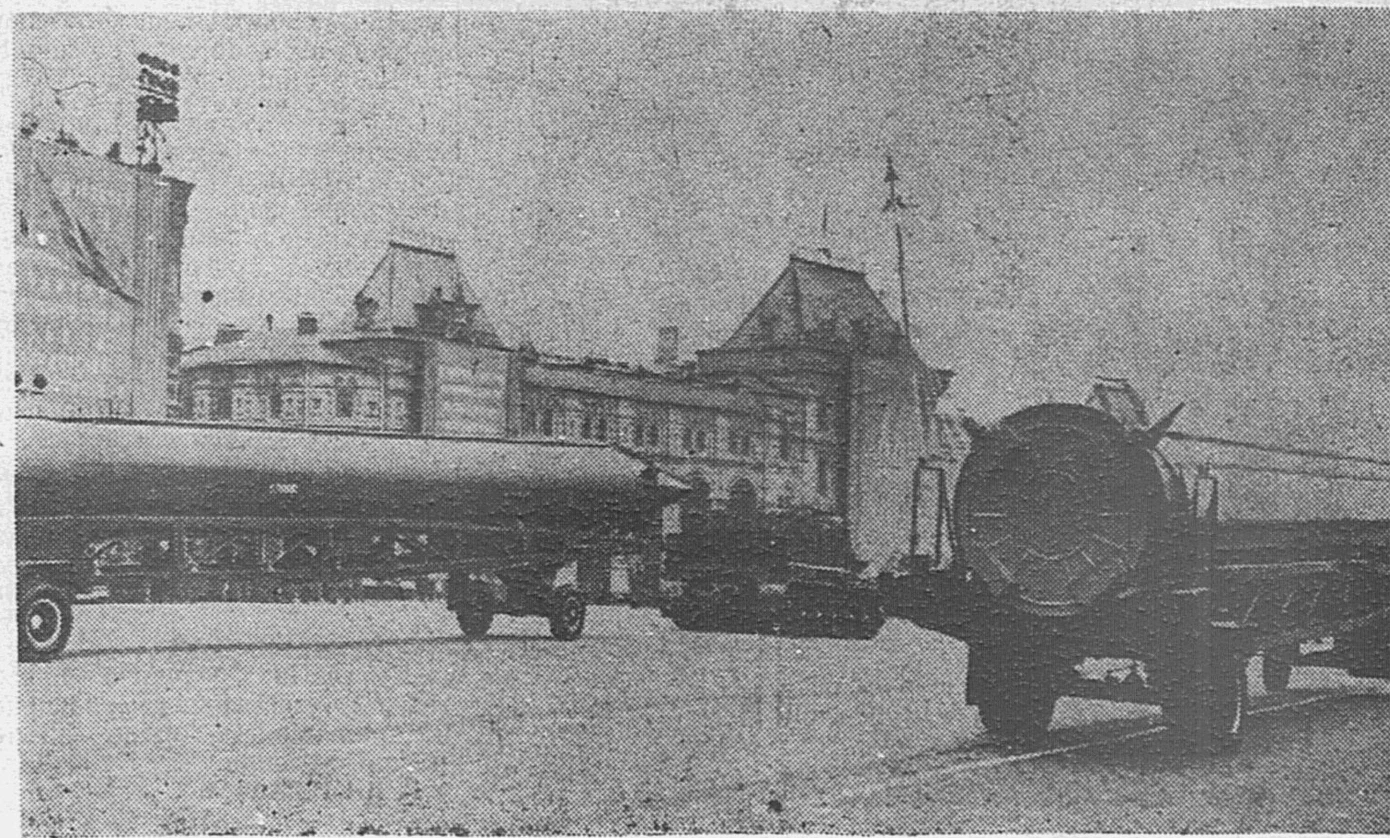
Парте Московски городской комитетеи къахьегамхой депутатий Московски городской Советеи цIерах заседане баьхкараш Октябра сийлахь-доккхача цIейца даькъал а бувцаш, торжественни заседани хьаелл Моссовета исполкома председатела **Н. А. Дыгая.**

Заседане къамаьлаш дир КПСС XXII съезда делегата, «Борец» яхача завода токара **М. К. Крючковас,** Московски областа, Серпуховски района «Большевик» яхача совхоза коммунистически къахьегама бригада яха цIи лелаеча баьца даараш леладерий бригада кулгалхочо **В. М. Резника,** столицерча Iилмахой викала, технически Iилмай доктора Ленински преме лауреата **В. А. Веникова,** КПСС XXII съезда делегата, Калинина цIерахча фабрика мастера помощника **С. А. Котовас,** ВЛКСМ Московски городской комитета секретара **Ю. Д. Машина.**

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна, дIаьхдаь тIоараш а детташ тIаэц торжественни заседане хиннараша Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага моаршал хоатташ дола письмо.

* * *

Торжественни заседани яьнначул тIехьагIа доккха концерт хилар, искусства мастерашеи художественни самодеятельноста коллективашеи дакъа а лоацаш.

Москва. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 44 шу дизара цIей.

ЦIеча майданера Московски гарнизона бIухой парад.

Сурта тIа: парадера ракетни техника.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНСКИ ПАРТЕ ИСТОРИЧЕСКИ СЪЕЗД

Ший болх йистебаьккха яьннай Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIа съезд — коммунизм хьалъерий съезд. Из яр сийлахь-доккхача халкъа керте этта йодача, итт миллион йолча вай парте делегатий дукхалга диллача эггара йоккхагIа йола съезд. Съезда балхаца доккха дакъа лаьцар ерригаш а хIана яц аьнна йолча дунен тIарча вошал долча марксистско-ленински партей викалаша. Цу съездо къаьстта моттиг дIалоацаргья советски халкъа вахар чу, дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламе, деррига адам дегIадоагIача.

КПСС XXII-ча съезда исторически лоархIам хилар да советски халкъеи денал долча цун авангарда — ленински партеи турпалерча къахьегама а са ца кходеш лоаттабаьча къовсама а сийлахь-йоккхий итогаш цо яь хилар, деррига дуне тохадалийта, ше цунга ювцийта, масса мехкашкарча миллионаш болча наха гIад а баха къоабалъяь йола парте керда Программа цо тIаийца хилар. Сийрда цIера оала санна доагаш дола дерригача халкъий Машар, Къахьегам, Кортамукъале, Нийсхо, Вошал, Ираз яха дешаш ший байракха тIа латташ йолча, лаьттан тIа эггара дикагIа а толашагIа а йолча обществага — коммунизмага коталонашца додача адама къаьга, сийрда перспективаш хьайийлай съездо.

Новкъоста Н. С. Хрущева яьча докладашкеи дош хаддаш даьча къамаьлацеи, вокх ораторoccupation раша даьча къамаьлашка, ЦК Отчета хьакъехьа съездо тIаийцача резолюце тIа, КПСС Программа тIеи Устава тIеи жопаш лу вай ханарча керттерча хаттараштa.

«Керда Программа тIаэцарца, — йоахар новкъоста Н. С. Хрущева, — XXII-ча съездо дерригача дуненга дIакхайкадир, Коммунистически парти керте а йолаш долча Советски Союза халкъаша, марксизма-ленинизма хьехамца хьалхле а лелаеш, вай мехка коммунистически общество хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама байракх лаккха айелга. Коммунистически общество хьалъелгах партеи халкъеи практически декхар хиннад».

Дунен халкъашта юкъе Iалаьмате боккха лоархIам болаш я КПСС керда Программа, съезда документаш.

КПСС XXII-ча съезда из оагIув йоашхаш новкъоста Владислав Гомулка съезда делегаташка аьлар: «Шун заседанеш, шун решенеш, шун болх, новкъостий, Iалаьмате боккхача лоархIаме ба ерригача коммунистически болхлойи партешта дерригача социалистически мехкашта, дерригача халкъашта, дерригача адамашта!». ГIоздаьнна дек вай съезда хьакъехьа Морис Тореза аьнна дешаш: «Тахан керда оагIув язъю исторена юкъе». «Из сийлахь-йоккха съезд яр цига оттаяь хиннача проблемашка диллача а цу тайппара уж ювцарах хьахиннарашка диллача а, — аьлар новкъоста Пальмиро Тольятте, — хIаьта цо доккха новкъостал дергда аьнна хет сона Советски Союз дегIаяра даь ца Iеш, деррига дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадахкара а».

Коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама дешаш дувцилга айхха дувзаденна да вай хана дунен халкъаш дегIадахкара ерригача проблемащца, боккхача лоархIаме да дунен прогрессивни низашта. КПСС — дIакъоастаде йиш йоаца дунен халкъашта юкъерча болхлойи коммунистически болама доккхагIа дола дакъа. СССР-е коммунизм хьалъелгах дунен социалистически система хьашташ, дунен халкъашта юкъерча пролетариата, дерригача адамий хьашташ кхоачашдеш дола советски халкъа сийлахь-доккха интернациональни декхар лоархI цо.

Коммунизмах бола марксистско-ленински хьехам дIахо а творчески дегIабоалабир съезде, вай мехка, дерригача социалистически мехкашка керда общество хьалъяра опыта, вошал долча партей къовсама опыта лоархIам а беш. Съездо тIаийцача КПСС Программо марксизмана юкъе духхьашха оттаду хIанз вай мехка хьалъеш йолча коммунистически общества шерра сурт, Программо белгалду коммунизм хьалъяра наькъаши средстваши.

ХIанз хIаранена дика къоасталуш да коммунизма материально-технически база яхар фу я, цун общественни отношенеш миштай, цу обществерча сага сибат, цун мировоззрени, кхетам миштаб. Бокъонца кIал лард а йолаш вай парте йоах: коммунизм фу я ха безам болчунга КПСС Программа ешийта. Исторе чухь документ хиннадац хIанзалца коммунистически идеалаш селла къаьга, йизза, селла бакъахьа а нийса а хьахьокхаш. Цудухьа ерригача вошал долча марксистско-ленински партеша геттара нийса аьлар, КПСС Программах вай заман коммунистически манифест я аьнна, марксизма-ленинизма, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама юкъарча гIулакха юкъейихьа йоккха ганз лоархI цунах.

Дуне цецдаьннад вай парте уйлайи лоархIамийи Iилман кIоаргалах, хьинарерча деналах, хьаькъалерча нийсалах. Прогрессивни мел болча наха гу коммунизм шеко йоацаш капитализмал толашагIа хилар, уж тIа-тIа дукхагIа теш капитализма кхоане ца хиларах, перспективаш цун ца хиларах, цун ха кхоачаенна хиларах.

Съездо тIаийца парте керда Программа — из тIеххьара а ше кхача лерхIарашка диллача деррига чулоацаш, Iалаьмате йоккха а уж кхоачашдарга диллача геттара реальни, юххье денз юххе кхаччалца творчески марксизма-ленинизма уйланца оттаяь а программа я. Из оттаеторо хиннай укх тIеххьарча шерашка парте чакхбаьккха боккха болх бахьан долаш, культ личности цун гIулакхаши дIадахар, антипартийни группа идейно, политически, организационно йохаяр, КПСС XX-ча съезда ленински никъ котбалар бахьан долаш.

Вай общества вахара масса-йола оагIув чулоац КПСС кердача Программо, цо кIоаргга марксистско-ленински анализ лу капитализмагара хIанзарча заман керттера белгало йолча коммунизмага довлара, хIаьта из нийсса хилар Iилман ларда тIа хьа а хьокх. Коммунистически общество хьалъяра дола вай парте практически декхараш белгалду цо, коммунизм котъяргхиларах, марксистско-ленински хьехам торгхиларах чIоаггIа тешам лу.

Дог гIоздоаккхаш йола вай ерригача парте цхьоагIон чIоагIал, марксизмана-ленинизмана из чIоаггIа тешаме хилар, берригa дунен халкъашта юкъера коммунистически болам кхотабенна хилар хьахьокхаш йола демонстраци хилар КПСС Программа тIаэцарах. ХIанз денз дIа Советски Союза Коммунистически парте бе беза беррига болх белгалбоахаргба кердача Программо, миллионаш болча коммунизм хьалъераштa бола боккха хьехам хургба цунах.

Съезде лаьтта деррига гIулакхаш, хьалхарча денгара тIеххьарча денга кхаччалца бола цун болх — ленински революционни наькъа, цун творчески гене, декхараш паргIатта дувцара, кхоачамбоацараштa хийцца критика яра, теоретически кIоаргала, корта болча практически гIулакхий образец. Парте цIаькха а гуччахьеи айххьазеи харцйир И. В. Сталина культ личности, Сталина ленински васкеташ телхадара, ший карарча гIулакхага гIолла даьча зуламий, дуккхача тешамерча советски наха даьча низий хьакъехьара деррига бакъдар халкъага дIааьлар. Хоадам боллаш дола гIулакхаш оттадир культ личностах юхедиса хIамаш дIадахараи уж тайпа гIалаташ тIехь-тIайоагIача хана ца хилийтараи. Чакхдаьхача цхьаккха тайпа культ личноста рецидиваштa торо хулийтаргйоаца организационни гIулакхаш белгалдаьд КПСС Программа тIеи Устава тIеи. Массаза а масса долча хIаманна а цIаккха лергвоацача шийна лард еллачун, дерригача дунен тIарча къахьегамхой баьччеи хьехархои волча В. И. Ленина хилийта лийрххIача тайпара ше хилийтара мелъэшар ду парте.

Къаьстта йоккхача эгIазалца дувцар делегаташа партии мохки ленински наькъ тIара баккха гIийртача Молотова, Кагановича, Маленкова, Ворошилова, Булганина, Первухина, Сабурова, царех дIакхийттача Шепилова антипартийни группа хьакъехьа. Цу группана керте латтараш шоаш ба культ личности йолча хана харцахьа леладаьча дуккхача хIамашта, шоай карарча гIулакхага гIолла даьча зуламашта, дуккхача наха даьча низашта бехке бараш. Изменникий, отщепенций цу группо лира духьале йора XX-ча съездо лаьца ленински никъ чакхбаккхара, культ личности йолча хана хиннача зуламерча порядкашта партии мохки юха тIабигар духьа Iаьдал ший бе долла уйла хиннаяр цун.

Культ личности цунах юхедиса гIулакхаши дIадахаро, антипартийни группа йохаяро сихдир мохк коммунизмага бодилга. Шерра никъ хьабеллабелар кердача уйланна, творчествана, хьинарийна. Массанахьара а кердача эзараш долча хьасташкара духъювла яьлар халкъа инициатива. Вай коталонаш, йоахар съезде, КПСС XX-ча съезда никъ чакхбаккхар духьа партеи новкъост Н. С. Хрущев керте латтача цун ленински Центральни Комитетои тIагIертта лоаттабеча къовсамах хьахиннар да.

Сиххача темпащца дегIаух вай мехка халкъа боахам. КПСС XX-гIа съезд хинначул тIехьагIа дIадахача ялх шера 80 процент хIана яккхац аьнна дукхагIа йоаккхаргья промышленни продукци. Доккхий толамаш даьхад еза йоккхача индустре лоархIамегIара доакъош дегIадоаладеча — болат лоаладеча, мехкдаьтта доаккхача, электроэнерги йоаккхача. ХIанзарча индустре ларда тIа сихха дегIаух беррига халкъа боахам. Юрта боахам айбеш, юртбоахама продукци дикка алсамйоаккхаш партеи халкъои боккха болх баь хиларца белгалйоал отчет луш йола юкъ.

Партеи халкъеи дерригдунен исторически коталоний сийлахь-йоккхий итогаш еча хана съездо керда декхараш оттадир коммунизм хьалъяра, дIахо, коммунизмагахьа дахара йола Iалаьмате йоккхий перспективаш хьайийлай мехка хьалхашка. КПСС XXII-ча съездо бизза къоабалбир Центральни Комитета политически никъ а чурчеи арахьарчеи политика даькъе цо баь практически болх а, халкъа дог ураоттадир сийлахь-доккха исторически дага латтар — коммунистически общество хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама.

Марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципий ларда тIа вошал долча ерригача партешта юкъера доттагIали барт-цхьоагIои ерригача коммунистически болхлойи партей йохаргйоаца цхьоагIо чIоагIъелгах ший эггара хьалхара декхар лоархI вай парте. Из цхьоагIо чIоагIъяр духьа Центральни Комитето массаза санна духхьалеи гуччахьеи дийцар съезде ше леладеча барт бохабеча гIулакхащца вошал долча партешта юкъера тешам боабе, цар барт-цхьоагIо йохае гIерта Албански къахьегама парте кулгалхой ленинизмо яхачоа тIера балара хьакъехьа. АПТ кулгалхошта яь из критика хьаллаьцар съезде хиннача вошал долча марксистско-ленински парте викалаша, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама гIорбаьнна болча деятелаша.

В. И. Ленина хьийхад: «Коммунистий декхар да шоай болама мела моттигаш къайла ца а кхухьаш, сихагIеи цIенагIеи царех мукъадалар духьа царна гуччахьа критика яр». АПТ харцахьарча позице хьакъехьа съезде долчча бесса дувцарца Ленина хьехам кхоачашбир КПСС ЦК. Вай парте дIахо а машар боацаш къовсам лоаттабергба ревизионизмаца догматизманеи духьала, марксизмана-ленинизмана тIера дахьна мел ледадеча гIулакхаца цIенала тIехьа.

XXII-ча съезд решенешка кIоаргга марксистско-ленински анализ еннай хIанзарча дунен халкъашта гIулакхашта. ТIемаца, дуне декъари хувцари оттадар, халкъаш лоалла оттадар, цу къаьстта лоаттабеча къовсамца айхха ювзаенна йолча капитализма тIеххьара стади я империализм яхача Ленина хьехамаш хьежжа чакхйоах вай парте ший ерригa политика, уьттаю революционни къовсама стратегии тактикеи.

ХIанз дунен тIара гIулакхаш белгалдоал тIема низага диллача империализма мехкел низ болашагIа йола, Iилмаи техникаи дуккхача доакъошка хьежача царел хьалхаяьнна, сихха дегIаухаш а материальни рузкъаш хьадарга диллача, дукха ха ялалехьа дунен капитализма системал хьалхаяргйолаш а йола дунен социализма система сихха дегIаухаш хиларца. Цу хьалашка хIанз капитализмага йиш яц ший лоIам массанена кач бехка, духьале йоаццаш агрессивни политика лелае, шийна таIазар доацаш тIема авантюраш лелае. Кхы мехкаш дIалувца безам болча империализмана духьала латт Советски Союза, дунен социалистически система чIоагIа низаш. Машара тIехьа латт машар безаш дола дукхха мехкаш, деррига халкъаш.

Тайп-тайпара социальни системаш йола пачхаьалкхенаш машарца яхара принцип хIанзарча хьалашка дуненахь боккха лоархIам болаш я, хIаьта вай парте, Советски правительства шоай арахьарча политике из тешшаме чакх а йоахаргья. Империализм тийша болх боаллаш йолга, авантюраш лелаяра из тIера йолга а ховш, вай парте дIахо а чIоагIбергба Советий Мехка экономически оборонни низ, сийрда бIарг кхоабаш моастагIех лорадергда коммунизм хьалъеш боахкараштa карагIдаьнна сийлахь-доккхий хIамаши хIама хьакхоллаш бола цар машарера къахьегами.

ХIанз санна чIоагIа цIаккха а хиннадац вай мехка, ерригача дунен социализма система низаш. Партена хьалхашка, берригача мехка хьалхашка дунен исторически декхараш оттадаьд XXII-ча съездо. Уж декхараш толаме кхоачашде йиш яц къахьегамца, алхха къахьегамца, дерригача халкъа хьинарерча, творчески къахьегамца мара.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да съезда исторически решенеш, керда Программа шерра дIайовзийтар, советски наьха деррига низаш уж кхоачашдара оарцагIдахар. ХIанззе а, цхьаккха минут ца йоаеш, кхехкаш латта халкъа деррига хьинар тIадерзаде деза парте Программа — коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха программа кхоачашъяра. Цу гIулакхаца лоархIамера дакъа лаца декхарийла ба идеологически фронта болхлой, вай кепайоазув, радио, телевидени.

«ХIанз гIулакх сенах латт аьлча, из латт дуккха ха хьалхагIа денз вай план оттаяь а, шийна кIалхара лард тоъал хьинар тIадохийташ вай яккха гIийрта а, тоъал чIоагIа яьккха яьнна а, цунна эшаш йола материал кхоачам хиллал вай гулъяь а йолеи, хIаьта хIанз цунна гоннахьа гIонна кхозараш а дегIа, балха барзкъа тIа а дийха, тайп-тайпарча гIонна йолча материалашца из бIехдарца а кхераш, практически балха кулгалдеш болча наха аьннар бокъонца кхоачаш а деш, хьалъе езаш йола здани практически хьалъяра гIулакх массе оагIорахьара дIадоладарах, — из здани хьалъеш, еш, еш дIадахарах». В. И. Ленина уж дешаш геттара нийса доагIа хIанзарча вай вахара деноштa, вайна дагалаттараштеи вай кхоачашде лерхIараштеи, цар хьахьокх гIулакха хьашташ — хьалъеш, еш, еш дIадахар.

Вай лерхIараш гуш да, дехараш белгалда да. Балха тIадерзарда вай, новкъостий! Керда коммунизма коталонаш йоахаргья вай! Коммунизм хьалъяра мелъэшар дукха вайта, хIаьта из сийлахь-доккха вай дIа а хьовза, Коммунизм советски лаьтта котъяргья, ишта ба парте лоIам, халкъий лоIам. ХIанзара советски нах коммунизме бахаргба.

Сий долча ленински парте хьалхленца — коммунизма коталонга долле!

(«Правда» передовая).

Сурта тIа: Грозберча къахьегамхой октябрьски демонстрацена хьалхайоагIа города знаменосций колонна.

И. ПЛИЕВА сурт.

Адамлен сийрдача кхоаненга — коммунизмага

Грознера къахьегамхой октябрьски демонстраци

Укх шера Октябра цIей цхьа ший тайпара да ала йиш я. Вайна гонахьара вахар боккха лоархIам болча гIулакхех хьалдиза да. Цхьа кIира мара дац, дерригача дунен теркам, уйлаш шийна тIаувзаш шин кIира болх баь КПСС XXII съезд чакхъяьнна. Съездо тIаийцай вай парте керда Программа — коммунизм хьалъяра программа. Советски халкъ дог тийшша гIа боахаш дода коммунизмага.

Октябра цIейна хьалхара денош дерригача советски халкъа политически къахьегамеи хьинар айдаларца белгалдоалаш хиннад. Мел дукха, Iалаьмате дика къахьегама совгIаташ кийчдаьд советски наха КПСС XXII-ча съезда, Сийлахьбоккхача Октябра цIейна!

Фабрикашкеи заводашкеи, колхозашкеи совхозашкеи йоахача къахьегама коталонех тела рапорташ — хIара советски саг съезда решенеш кхоачашъяра шийгара чIоаггIа цхьа дика хIама де гIерташ хилара дола тешал да.

Доккхача цIейга кийчъеннай тахан нефтяникий, химикий, машиностроителий город Грозный. ДIа мел хьежача цIе байракхаш, лозунгаш да, Октябра цIей дездеш я вай республика столица.

Городерча майдашка, улицашка, институташта юххе гуллуш демонстраце колоннаш вIашагIъетташ ба къахьегамхой, интеллигенци, студенташ, дешархой. Даьхенна, сийлахьйоккхача партена боарам боацаш шоаш мутIахьа хилар дIа а хьокхаш демонстраци ергья цар.

...Хоза кийчъяь я Ленина цIерагIа йола майда. Административни зданешта, нах чубахача цIеноштa хьалхашка доахк Коммунистически партеи Советски правительстваи кулгалхой портреташ, СССР Пачхаьалкхен байракхаш, КПСС ЦК призываш тIайола лозунгаш. Трибуна юхxe гулбеннаб цIихезза бола Грознерча предприятей болхлой, хьаьший.

Iуйрийна 10 сахьат доал. Йолалу демонстраци. Эггара хьалха йоагIа знаменосций колонна. ЦIеча бархата байракхаш бе а йоахкаш кура гIа боахаш трибуна юхxe гIолла тIехбовл знаменосцаш — мехкдаьттаи химически промышленноста, машиннаькъа, транспорта, моттигерча промышленноста предприятей новатораш, дикагIа бола болхлой, тIехдика дешараш.

Знаменосцашта тIехьа йоагIа пенсионерий колонна. «Моаршал хилда Октябрьски революци йоаккхаш дакъа лоацаш хиннараштa, большевикий къаьнача гвардена!» — хоз трибуна тIара, чIоаггIа «Ура!» йоах демонстранташа.

Царна тIехьа йоагIа шозлагIа дунен чемпион йола Таранова Мария хьалха а йолаш велосипедистий колонна.

Майда тIа бовл профтехобразоване дешара заведеней дешархой. Цар бе доахк КПСС Центральни Комитета Президиума члений портреташ, транспоранташ, лозунгаш.

ЦаI шоллагIчоа тIехьа йолаш трибуна юхxe гIолла тIехъювл № 1 йолча ремесленни училища, технически училища, кхалнаьха ремесленни училища дешархой колоннаш.

Майда тIа бовл Грознера школьникаш. Хьалха йоагIа № 1 йола, тIаккха № 2 йола школаш. Хоза кийчъяь я цар колоннаш. Дешархой бе доахк доккхий алапаш. Царех хьахул «Коммунизмо укх лаьтта дерригача халкъашта Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз Iалашду», яха дешаш. Берий колоннах хьа а къаьсте сигал урагIа йода йоккха кхо шар, царна кIал ул «Сийле хийла КПСС!» яха дешаш тIаяздаь цIе зиг.

Дешари къахьегами вIаши дувзара гIулакх школашка дика вIаштIехьдаьккхалга хьахьокх къонача демонстранташта бе йоахкача фентай, дIоагIай, юкъархай макеташа.

Парте XXII-ча съезда хьалхарча, Октябра цIейна хьалхарча яхье доккхий толамаш дахарах Грознерча къахьегамхой демонстраци хьаелла бокъо яьккхай городерча Ленина цIерахча районо. Района колонна хьалха боагIа дикача хьокхамащца цIейна накъа баьхка «Красный молот» завода машиностроителаш.

Красномолотцашта тIехьа йоагIа «Коммунистически къахьегама завод» яха сийлен цIи яккха къовсам лоаттабеш йола ЦРМЗ коллектив, тIаккха боагIа гаражни оборудоване завода металлисташ, буровикаш-разведчикаш, хIамаш тегача, кога гIирс беча фабрикай, консервни, мебельни комбинатий болхлой, строителаш — дуккха эзараш болча нахах латта Ленински районерча къахьегамхой отряд.

Ленина цIерахча майда тIа йоал Октябрски района колона. Хьалха боагIа «Октябранефта» нефтяникаш. Съезда хьалхарча деношка дика толамаш даьхад цар, хIаьта лакхача хьокхамашца накъа баьхкаб Октябра цIейна.

Планал совгIа эзараш тонн мехкдаьтта даьккхад, къахьегама овсарле лакхъяьй, продукцега шийга дIабода мах лохбаьб телемеханизированни промысла нефтяникаша. Цу дерриганеша хьахьокх советски наха КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъеш хилар.

Грознера машиннаькъахой боагIа. Цар дахь шоай къахьегама толамаш дувца рапорташ тIадола транспоранташ.

«Даькъала хилба машар, дерригача дунен тIарча халкъашта юкъера доттагIал дахалда!» — уж дешаш да тайптайпарча къамех бола нах юкъе а болаш боагIача демонстрантий колонне къаьстта белгалдоалаш. Майда тIа бовл строителаш, медикаш, автотранспортникаш.

Трибуна юхе гIолла тIехбовл Заводской района къахьегамхой. Колонна хьалха йоагIа Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Совнархозеи облсовпрофеи карара кара тела байракх йоалл нефтепереработчикашта бе.

Нефтепереработчикашта тIехьа боагIа грозненски крекингисташ. «Октябрьски моаршал хилда крекинг-завода коллектива!» — хоз трибуна тIара, Завода цхьайолча установкай коллективаш 1962 шера чотах болх беш я.

ЦаI шоллагIчоа тIехьа майда тIа йоал производственно-товарни контора, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, нефтемаслозавода коллективаш.

Доккхийча къахьегама толамащца накъа баьхкаб Октябра грозненски химикаш. Грозненски химически заводах мехка йоккхагIа ярех химически предприяти хиннай, хIаьта дIахо шерлуш а йоагIа из.

Старопромысловски района колонна хьалха боагIа ворхI шера план диъ шера кхоачашъе дош а денна къахьегаш бола нефтяникаш. Дикача совгIаташца накъа баьхкаб уж Октябра. Нефтяникашта тIехьа боагIа транспортникаш, скважинашта капитальни ремонт ераш, электромеханически цеха коллектив.

«1700 скважина телемеханизаци а яь болх беш я» — иштта да мехкдаьттаи газеи промышленноста комплексни автоматизаци яра Ерригсоюзни Iилма-тохкама института филиала конструкторашта бе доаллача транспоранта тIа яздаь дешаш.

Хадданза трибуна уллув гIолла тIехбувл демонстранташ. Колоннах хьал а къаьсте урагIа йода ши шар, царех ул кIур а тувсаш урагIа йода космически ракета макет. Доккхал ду вай хьалхара космосе бода никъ хьабийлараш советски нах хиларах. Дукха дар демонстранташка Юрий Гагаринеи Герман Титовеи портреташ.

Демонстрантий колоннашца ба тайп-тайпарча къамех бола, тайп-тайпара професеш йола нах. Бакъда цар массане уйлаш, цар кхоачашде лерхIараш цаIаш да — вай мехка коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лацар. Цудухьа йоах цар массане а: «Оаха хьалъергья коммунизм, тхо да коммунизме дахаргдараш а!»

☆ ☆ ☆

Республика районашка гIолла

Наьсарен район. ЧIоагIа дог гIоздаларца дездир Наьсарен районерча къахьегамхоша Октябра цIей. ЦIейна хьалхарча деношка масса йолча юрташка торжественни собранеш хилар.

Къаьстта сийрдаьнна а сакъердаме а яр райцентр 7-ча ноябре. ЦIеча байракхашца, плакаташца, транспоранташца, зизашца къоарзъяьча колоннашца вена ши эзар совгIа саг вар митинге вIашагIкхийтта.

Митинге къамаьлаш дир райисполкома председателa нов. С. М. Сагова, КПСС райкома хьалхарча секретара нов. Х. Х. Хаматханова, № 11 йолча СМУ каменщиких бригадира нов. Гойгова, «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене звеньевойс Мальсагов Османа, ВЛКСМ райкома секретара Гандалоева, хьехархочо Сикачева, иштта кхыбараша.

МагIалбика район. Къаьстта хозденнадар мехкдаьттахой города МагIалбика сибат Сийлахьбоккхача Октябра 44 шу дузача деношка. Парти, советски халкъ, коммунизм хестаеча лозунгаша, цIеча байракхаша, сийрдаяьхаяр улицаш, цIенош, майдаш.

7-ча ноябре хиннача митинге къахьегамхоша чIоагIа дог гIоздаларца белгалдаьккхар езача парте съезда сийна тIаийца декхараш шоаш кхоачашдар. I—II—III-чеи промыслай мехкдаьттахоша тIеххкхоачашъяьй 10 беттара производственни план.

Спортивни ловзарашка, клубашка, кинотеатрашка къахьегамхоша хоза са а лоIаш чакхдаьлар цIей.

Гудермеса район. Октябра цIейна хьалхарча деношка къаьстта хозъелар город. 7 ноябре Iуйран 10 сахьат даьлча эзараш нах гулбелар Свобода проспекта тIа. Хоза кийчъяьй колоннаш, гулбенараштa бе доахк зизаш, транспоранташ, портреташ.

Демонстраци хьаелл мотоциклистий колоннас. Цунна тIехьа боагIа № 2 йолча машиннаькъахой училища дешархой. Iалаьмате хоза кийчъяьй городе дешархой колонна а. Царга да советски Iилма, Даьхенна сий кхы а лакхдаьча космонавтий Ю. Гагарина, Г. Титова портреташ, зизаш, кхокхарч.

Трибуна юхе гIолла чакхйоал города предприятей коллективаш.

Цхьа дезал санна демонстраце чакхбаьлар района юртбоахама къахьегамхой.

Цо цIаькха а хьахьекхар советски нах Коммунистически партенеи вай правительстванеи гонахьа Iалаьмате чIоагIа кхотабенна хилар.

Урус-Мартана район. 7 ноябре Урус-Мартанера Ленина цIерах йола майда хьалйизар районерча къахьегамхоша. Iуйран 10 сахьат даьлча цига хилар Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дизара хетаяь митинг.

Митинге къамаьлаш дир парте райкома хьалхарча секретара В. Русина, «Предгорненский» совхоза директора нов. Млотковске, «Красноармейский» совхоза парторганизаце секретара нов. Ахмаева, дешархочо Бучиговас, кхычар а. Цар массане а дувц балха даьхача толамех, хIанзарчул тIехьагIа де дезачун хьакъехьа.

Района масса а йолча юрташка сакъердаме чакхдаьлар Октябра цIей дезделга.

Сурта тIа: Ленински района колонна.

И. ПЛИЕВА сурт.

Советски Союза Коммунистически парте
ПРОГРАММА

ДIАДОВЗИЙТАР

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце адамий историе чухь хьайийлар керда зама — капитализм йохареи коммунизм чIоагIъялареи зама. Социализм котъяьннай Советий мехка, халкъа демократе мехкашка йоккхий коталонаш яьхай, бIаь миллионаш болча наьха практически гIулакх а хинна, дерригача дунен тIарча болхлой класса революционни болама байракх а хинна дIаэттай.

БIаь шу совгIа хьалха «Коммунистически парте Манифеста» тIа пролетариата сийлахь-боккхача хьехархоша Карл Марксеи Фридрих Энгельсеи яздаьд: **«Призрак лел Европе — коммунизма призрак»,** — яхаш. Дерригача мехкашкарча пролетареша къонахчал долаши шоаш кхо ца беши лоаттабеча къовсамо адамаш коммунизмана гарга эзад. Коммунизма сийлахь-йоккхача идеалаша дог гIоздаьккха хьалхагIа итташи бIаьши. тIаккха эзараши миллионаши бола нах къаьна дуне дохаде болабелар. Парижски Коммуна, Сийлахь-йоккха Октябрьски революци, Китае а Европаи Азеи дукхача мехкашка а хинна социалистически революцеш — иштта я дунен халкъий болхлой классо коммунизм котъяккха лоаттадеча турпалча тIемашка яьха кертера исторически рубежаш. **Цхьан хана алхха де дага дола хIама мара ца хинна коммунизм вай ханара эггара а боккхагIа бола низ а хинна, дунен тIа Iалальмате йоккхийча моттигашка хьаеш йола общество а хинна дIаотталехьа** халкъа ираз бахьан къовсам лоаттабаьрий цIий Iодахийта Iалаьмате боккха никъ, сийлен коталонийи ийша ха йоагIаши никъ баьб.

XX-гIа бIаьшере йолалуш дунен халкъий революционни болама центр Россе кхаьчар. Владимир Ильич Ленин керте латтача большевикий парте хьалхле а лелаеш, Россе турпала болхлой класс цу болама авангард а хинна дIаэттар. Социалистически революци хьалхьоаяьр, цун баьчча, историе чухь эггара хьалхара болхлойи ахархойи пачхахьалкхе вIашагIъеллар, цунна хьалхле лелаер хинна дIаэттар Коммунистически парти. Ший цIи даим яхаш хургйолча, дерригача дунен тIарча къахьегамхой сийлахь-воккхача хьехархочун Ленина сийрдача гене адамашта коммунизмага бода никъ сийрдабоах.

Политически къовсама арена тIа а яьнна, коммунистий ленински парте дунен тIа лаккха хьалъаййир революционни марксизма байракх. Общество революционни хьисапе эргаяккхара низ бола идейни герз а хинна дIаэттар марксизм-ленинизм. Маркса — Энгельса — Ленина хьехамца хьалхле а лелаеш, хIара исторически этапе парте кхоачашдир ший программаш тIа Iилмо маяххара увттадаь декхараш.

1903 шера II-ча съезде **хьалхара Программа** тIаэцаш, большевистски парте Россе болхлой класс, беррига къахьегамхой тIахьийхар паччахьа самодержави дIаяккхара, цул тIехьагIа буржуазни строй дIаяккхара, пролетариата диктатура оттаяра тIехьа къовсам лоаттабе. 1917 шера февраль бетта тIеракхессар паччахьа режим. 1917 шера Октябрь бетта пролетарски революце йохайир халкъа гоама хинна капиталистически строй. **Адамий историе чухь эггара хьалха хьахилар социализма мохк. Хьаде доладир керда дуне.**

Парте хьалхара Программа кхоачашйир.

1919 шера VIII съезде **шоллагIа Программа** тIаэцаш, социалистически общество хьалъяра декхар оттадир парте. Цхьанне а бинза бола никъ беш, халонаш эшаеш, эшашдар ловш, Коммунистически парте хьалхле а лелаеш, советски халкъо кхоачашйир Ленина оттаяь социализм хьалъяра план. **Советски Союзе йизза а хоадамболлаш а котъяьннай социализм.**

Парте шоллагIа Программа а кхоачашъяьй.

Советски халкъа карагIдаьннача Iалаьмате доккхача революционни гIулакхо дерригача мехкашкареи континенташкареи халкъаш хьал а хьоадир, цар дог ура а оттадир. Дунен тIа чакхдоалаш латт из цIендеш дола дуIа, адамий бIаьсти йоалаш хилар хьа а хойташ. **Европан Азен мехкашка социалистически революцеш хиларо хьахилийтар дунен социалистически система.** Къамаш-мукъадахара революцей низ болча талгIено нув хьеккха дIайоаккхаш латт империализма колониальни система.

Адамех кхоалагIа долча даькъо Iилман коммунизма байракха кIал керда вахар хьаду. Капитализма низ-Iоткъама кIалхара мукъаяьннача болхлой класса хьалхарча отрядаша классах болча шоай вежарий кердача отрядашта котало йоаккхилга аттача доаккх. Социализма дуне шерлу, капитализма дуне готлу. Социализм массанахьа а капитализма метта дIаоттаргья. Из общество дегIаахара объективни закон да, Империализмага низ бац из кортамукъал луш йола, эшалургйоаца процесс юхатоха.

Ший кертера чулоацам капитализмагара социализмага довлар бола хIанзара зама вIаши духьал йолча общественни шин система къовсама зама я, социалистически къамаш-мукъадахареи революцей зама я, империализм йохара, колониальни система дIаяккхара зама я, тIа-тIа а дукхагIа дола халкъаш социализма новкъа довлара, дерригача дунен масштабе социализми коммунизми котъялара зама я. ХIанзарча заман юкъаметте латт дунен халкъий болхлой класси цо кхелла кертердар — социализма системеи.

ХIанз Советски Союза Коммунистически парте (КПСС) тIаэц ший кхоалагIа Программа — коммунистически общество хьалъяра программа. Кердача Программо социализм хьалъяра практика творчески тохкаш вIашагIтох, дерригача дунен тIарча революционни болама опыта лоархIам бу, парте коллективни уйлано маяххара коммунизм хьалъяра кертера декхараши кертера этапаши къестаю.

Парте де лерхIа кертердар да «ХIаранегара — цунга дулур, хIаранена — цунна эшар» яха дешаш ший байракха тIа яздаь йола коммунистически общество хьалъяр. «Деррига а сага духьа, сага долча беркат», яха парте лозунг дизза кхоачашхургда.

Пролетарски интернационализмана тешшаме йола Советски Союза Коммунистически парти даим тIехьа латт «Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!» яхача денал долча тIахьехама. СССР-е коммунизм хьалъяр ерригача дунен социалистически система хьашташа, дунен халкъий пролетариата, дерригача адамий хьашташа **маяххара дола советски халкъа сийлахь-доккха интернациональни декхар лерхI парте.**

Коммунизмо кхоачашду беррига нах социальни нийсхо ца хиларах, низ-Iоткъамеи эксплуатацеи ерригача формех, тIема унзарча Iазапех мукъабахара исторически декхар, укх лаьтта дерригача халкъашта Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Ираз Iалаш а ду.

ДАКЪА ЦХЬОАЛАГIА

КАПИТАЛИЗМАГАРА КОММУНИЗМАГА ДАЛАР — АДАМАШ ДЕГIААХАРА НИКЪ БА

I. Капитализмагара социализмага далар исторически хиланза даргдоацаш да

Октябрьски революце дIаболабаь дерригача дунен историе лоархIамера адамаш капитализмагара социализмага далара лостам, — общество дегIаахарах закона боараме хьахиннар да. Марксизмо-ленинизмо общество дегIаахара объективни законаш гуча а даьха, хьахьекхай капитализмах йоахка вIашидухьаленаш, уж революцен ларда тIа лелханза ярг ца хилари общество коммунизмага яланза Iерг ца хилари.

Капитализм — тIеххьара эксплуататорий строй я. Iалаьмате чIоагIа производительни низаш дегIадоаладаьчул тIехьагIа цунах обществан прогресса новкъа латта, сов йоккха духьале хилар. Нагахь санна XX бIаьшерено — Iалаьмате чIоагIа производительни низаш дегIадахкареи Iилма дегIаахареи бIаьшерено — бIаьш миллионаш болча наьха къел хIанз а дIаяьккхаеце, Лаьттан тIарча дерригача адамашта вахареи духовнии тороний беркат деннадеце, тIаккха цунна бехке алхха цхьа капитализм я. Производительни низаштеи производстван отношенештеи юкъерча чIоагIлуш боагIача къовсамо шиш болаш декхар оттаду адамашта хьалхашка — бохкабенна капиталистически гом бохабе, саго хьакхелла низ бола производительни низаш лоалара даха, ерригача обществана долча диканна царех пайда эца.

Цу е вокх мехка капитализм хьахилареи дегIаахареи эргалонаш мичча тайпара яле а, массанахьа а, хьалха дIаяхача хана а, хIанз а, цу строян юкъара белгалонаш а, закона боарамаш а да.

Дунен капитализми болхлой класса революционни къовсами дегIабаро дизза бакъдир, капитализманна а цун лакхерча стадена — империализманна а яь, парте хьалхарчеи шоллагIчеи программаш тIара марксистско-ленински анализ нийса хилар. Цу анализа кертера положенеш лохехьа белгалъяь я укх Программа тIа а.

Капитализм йолча хана керттереи хоадамбеши йола производстван таронаш дукхалга диллача зIамигача капиталистийи лаьтташта доалдерийи класса доалахьа я. хIаьта бахача нахах дуккха а дукхагIбараш производстван таронаш йоаца, из бахьан долаш шоай балха низ бохканза ца боалаши шоай къахьегамца общества оалал деча классий пайдаш а рузкъаш а хьаде дезаши бола пролетареши ахпролетареши ба. Буржуазен паччахьалкхе, цун форма моллагIа яле а, капитало къахьегама оалал деш дола герз да.

Йоккха капиталистически производство — рузкъа Iоадара хьамара, прибавочни стоимость шийна йитара хьамара лелаеш йола производство — дегIаахаро шоай лоIамера кагий производителаш юкъера аракховсарга, уж халагIча тайпара капиталах тийша хиларга вуг. Капитализмо боккхача боарамех боацабу кхалнаьхеи берийи къахьегам. Из дегIаахара экономически законоша хиланза ца а доалаш хьахулийт Iалаьмате доккха бе болх боацарий эскар, из хадданза хьалдуз бахарах бохача ахархошеи городерча кагийча буржуазеси. Хадданза чIоагIлу болхлой класса, берригача къахьегамхошта еш йола эксплуатаци, дегIаух общественни нийсхо ца хилар, сомлу хьал дараштеи доацараштеи юкъера юкъ, дегIаух миллионаш болча нахагара халонаши къели.

Фабрикашкеи заводашкеи миллионаш болхлой гул а беш, къахьегама процесс юкъара а ерзаеш, капитализмо производство обществан оамале ерзаю, хIаьта къахьегамах хьахулар капиталисташа шоашта дут. Из керттера капитализма вIашдухьале — производство обществан оамале хиларахи производствах хьахиннар къаьст-къаьстача капиталисташа шоашта дуташ хиларахи латта вIашдухьале — белгалйоал производства анархецеи маьхах шийна эша хIама эца общества таро хилар производство шеръярал тIехьадусаш хиларцеи, цо вуг боахам хIалак беш юкъ-юкъе хулача экономикан кризисашка. Кризисашеи промышленность дегIа ца ухаш сецаш йолча ханашеи, шоай аргIанна, кхы а дукхагIа бахарах бохабу кагий производителаш, кхы а дукхагIа хулийт маьхах оттабаь къахьегам капиталах тийша хилар, цар кхы а сихагIа кхоачаву болхлой классагара хьал относительно, хIаьта цкъаза абсолютно а талхарга.

Буржуазен обществах йоахкаш йола вIашдухьаленаш дегIаахарга хьежжаь, иштта дегIаух къахьегаши боацабеши бола дуккха а нах капиталистий строяна раьза ца хилар, дегIаух пролетарей дукхали уж вIаши кхоталулгеи, ирлу цар эксплуататоращцара къовсам. Цунца цхьана сихагIа **хьахул капиталистий производстван отношенешта меттел коммунистически яраш оттаяра материальни таро, вешта аьлча, пролетариата класса болам сакхетаме кхайкабер йолча — коммунистически парте кхоачашде дага кхоаба хIама дола социальни революци ялара таро.**

Дуне революцеца эргадоаккхилга хьалхатетташ бола керттера низ — болхлой класс, эггара вIаштIехьара революционни класс я. Классий тIемай леламе из вIаштIехьа йоал, цо хьаю ший профцхьоагIонаши политически партеши, цо лелабу капитализмана духьалара экономическии, политическии, теоретическии къовсам. Къаьна общество революцен хьисапе эргаяккхареи керда строй хьакхолляреи хьакъехьара ший исторически мисси кхоачашъеш, болхлой классо ший класса хьашташ кхайкадарал совгIа, берригача къахьегамхой хьашташ а кхайкаду. Цунах, хила доаггIача бесса, капитализманна духьал къовсам лоаттабеча дерригача низий гегемон хул.

Социалистически революци котъялараи социализм хьалъяраи хиланза даргдоаца хьалаш да пролетариата диктатуреи марксистско-ленински парте хьалхле лелаелгеи. Пролетариата диктатура лакхехьара принцип — болхлой класса хьалхле а лелаеш йола болхлой классаи къахьегама ахархойи йохаргйоаца цхьоагIо.

Капитала концентрацеи централизацеи процессо, паргIатера конкуренци дIа а йоаккхаш, XX бIаьшеренна юххье, хьахилийтар дерригача экономика вахарца хоадамболлаш лоархIаме хинна низ бола капиталистий монополистически цхьоагIонаш — синдикаташ, картелаш, тресташ — банкай капитал дIатехар Iалаьмате йоккха концентраци йолча промышленничох, сихдаь капитал кхыча мехкашка дIакхахьа доладалийтар. ДIаьхегIа долча мехкашта юкъе хьалххе а территориальни дийкъа хинна дуне, капиталистически державай бIарчча группаш чу а лувцаш, экономически юхадекъа йолаелар тресташ. Капитализм ший тIеххьарча стаде чу — монополистически капитализма стаде чу, империализма чу яьлар.

ДукхагIа е кIезигагIа тайжаь капитализм ерригача лаьттан шара тIа гIолла дIаяржаш хиннача юкъа меттел доладелар из цхьа боарам боацщаш кхувсалуши катастрофически дегIаухилга, цо хьалха цIаккха а ца хиннача тайпара дегIа а йоалайир, ир а йир капитализма ерригa вIашдухьаленаш — экономически, политически, классий, къамий яраш. ЦIаккха ца хиннача тайпара ирбелар империалистически державай сбыта рынкашта тIехьара, капитал дIаяхийта йиш йолча моттигашта тIехьара, болхлой низа тIехьара, дуненна оалал дара тIехьара къовсам. Дерригача дунен тIа империализмо ше оалал даьча замалахь цу къовсамо кхоачаванза ца Iеш мехкаш хIалакдеча тIемашка кхоачавора.

Империализм — йохкалуши леши латта капитализм я, из социалистически революци хила еза ха я. **Дунен капиталистически система ерригa а пролетариата социальни революци яларна кхаьчай.**

Дунен капитализм дегIаяра боарам чIоаггIа лакха хиларо а, паргIатерча конкуренцена меттел паччахьалкхен-монополистически капитализм оттаро а; банкаша, хIаьта царна нийсса капиталистически цхьоагIонаша а, производства процессанеи продукташ дIа-юха екъарнеи общественни регулировани ергйола аппарат кийчъяро а; капиталистий монополеш дегIаахарца дувзаденна маьхий лакхал дегIадарои синдикаташа болхлой класса Iоткъам лоаттабелга дегIаахарои, из империалистически паччахьалкхено лоалла оттаяро, пролетариата экономическии политическии къовсам Iалаьмате хала хиларо а; империалистически тIемо хьахулийташ йолча къизалаша, къелаша, боахам бохабаро, — цу дерригане а хиланза даргдоацача даькхад капитализм хIалак хулгеи общества боахам лакхехьарча тайпага балгеи.

Революцен ларда тIа империализм йохилга дерригача дунен тIа цхьан ханна хилац. Империализм йолаш экономическии политическии хьакъехьа капиталистий мехкаш цхьан боараме дегIа ца ахарах тайп-тайпарча мехкашка тайп-тайпарча ханнашка хул революцеш. В. И. Ленина историен кердача хьалашка дегIайоалайир социалистически революце теори, цо арабаьккхар юххьанца цхьан, къаьстта хьайийцача, капиталистий мехка социализм котъяла торо хиларах бола хьехам.

Империалистически система эггара мелагIа бола гIози цун ерригача вIашдухьалений шод боалла моттиги яр Росси. Цунца цхьана цига хьахилар социализм котъяларна хиланза даргдоаца хьалаш. Россе болхлой класс белгалъяьнна яр дунен тIа эггара чIоагIагIа революцен уйлан тIа латтарца, бартцхьоагIо хиларца, хIаьта цун классий къовсама йоккха опыт а яр. Цунна керте латтар хьалха латтача революцен теореца кийчъенна а классий тIемашка чIоагIъенна а йола марксистско-ленински парти.

Большевикий парте революцен цхьа тоатол даь вIашагIтехар социализманна тIехьа болхлой классо лелабу къовсам, машара тIехьара халкъа юкъара болам, лаьттана тIехьара ахархой къовсам, Россиерча тоIадаь доахкача халкъаша лоаттабу къамий-кортамукъаленна тIехьара къовсам, хIаьта уж низаш капитализм дIаяккхара тIа а дерзадир.

II. Октябрьски революцеи СССР-е социализм котъялареи дерригача дунен-исторически лоархIам

Россе — дунен боккхагIа болча цхьан мехка империализма фронт йоха а яь, Сийлахь-боккхача Октябро пролетариата диктатура чIоагIйир, хьакхеллар кердача тайпара йола паччахьалкхе — Советски паччахьалкхе, кердача тайпара йола демократи — къахьегамхошта йола демократи.

Революце хьакхеллача болхлойи ахархойи Iаьдало Росси хьаяьккхар цIий Iоухийтача империалистий тIема юкъера, эксплуататорски классаша тIакхоачадаьча къам хIалак хулаш лаьттача хьалера хьабаьккхар мохк, Россиера халкъаш кхыча мехкашкарча капитало лоала оттадечара кIалхардаьхар.

Эксплуатацени социально нийсхо ца хиларей строй тIа лаьтта экономика база йохайир Октябрьски революце. Советски Iаьдало национализаци йир промышленноста, машиннаькъашта, банкашта, лаьттана. Цо дIадаьккхар помещикашта лаьтташта доалделга, лаьттан хьакъехьа бIаьшерашка ахархошта дагадаьллар кхоачаш а дир.

Октябрьски революце тийдар къамий Iоткъама зIанараш, шоаш дIакъастарга кхаччалца йола къамий самоопределене бокъо дIа а кхайкайир, Iалаш а йир. Революце кхера кхерий тIа алийтанзар эксплуататорий сословни а класса а привилегееx. Историе чу эггара хьалха цо лоалара яьккхар кхалсаг, цунна маIача сага нийсса бокъонаш а елар.

Россиерча социалистически революце ларде кхаччалца оагабир дунен капитализма беррига гIирс; дуне вIашидухьал латтача шин системана декъаделар.

Дунен халкъашта юкъе эггара хьалха хьахилар сийлахь-доккха машара лозунг кхайкадаь паччахьалкхе, халкъаштеи мехкаштеи юкъерча гIулакхий керда принципаш чакхъяха йолаелар из. Адамашка тешаме йола чIоагIале кхаьчар мехкаш дIалувцаш дола тIемаш дIадахара тIехьа, машара тIехьа, халкъашта кхерам ца хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме.

Октябрьски революце социализма новкъа баьккхар мохк. Халеи тахканзеи бар советски халкъо дIабахьа безаш хинна никъ. Къаьнача дунен реакционни низаша шоашта мел могар дора советски Iаьдала ага чу садикъа гIерташ. Интервенции граждански тIоми, экономически блокада, боахам бохар, заговораш, диверсеш, саботаж, террор, кхы дуккхадараш а ла дийзар Советий къонача республика. Социализм хьалъелга боарам боацщаш хала хулийтар мохк технико-экономически а культурни а хьакъехьа тIехьабисаь хиларо. Котбаьннача болхлойи ахархойи паччахьалкхенна доалдара эша говзал а керда общество хьалъяра опыт а яцар. Социализм хьалъяра халонаш иттаза совйоалар ткъаь итт шу гаргга йолча хана чухь СССР дунен тIа цаI мара йоаца социалистически паччахьалкхе хиларах, моастагIал долча капиталистий гонахьено къиза атакаш еш хиларах. Из деррига бахьан долаш капитализмагара социализмага доалача юкъа классий къовсам ирача а къизача а оамале бар.

Ленинизма моастагIаша йоахар Россе социалистически революци ю ха хьакхаьчаяц, цхьан мехка социализм хьал а юларгьяц. Цхьабакъда ленинизмана духьал хиннараш сий доацча баьлар.

Болхлой класса партегара дIаэшар хьаькъале, хургдар хьалххе а гуш йола политика, дIаэшар дохаргдоаца денал, барт-цхьоагIо хилар, чIоаггIа шоай низех, халкъа низех тешилга. ЧIоаггIа чоалхане долча дунен халкъашта юкъерча хьалашка, тоъал мела промышленни база йолча, тIемо экономика лард хоадаь хиннача мехка, кагий товарни производство лоархIам Iалаьмате лакха болча мехка социализм хьалъяра эша нийса никъ билла а цун котало Iалашъе а езар.

Из историен декхар кхоачашдулаpгдолаш хилар парти. Ленина хьалхленца цо оттайир мохк овлан тIара эргабаккхара план, социализм хьалъяра план. Капитализмагара социализмага далара ерригача юкъа йола пролетарски паччахьалкхен политика нийса хилар кIоарггача Iилманца бакъдаь хьахьекхар Ленина. Цо оттайир социализм хьалъелга котдаккхара лаьрхIа йола керда экономически политика (НЭП). Мехка индустриализаци чакхйоаккхилга, юрта боахама коопераци елга, культурни революци — иштта я социалистически общество хьалъяра ленински плана керттера звенош.

Парте из план лорайир маловераштеи капитулянташтеи духьал, троцкисташта, аьттехьарча оппортунисташта, национал-уклонисташта, кхыча моастагIал долча группашта духьал лоаттабаьча къизача къовсаме. Цо деррига советски халкъ гIоттадир Ленина белгалдаь гIулакхаш кхоачашдара.

Дош цу хана иштта латтар: е хIалак хила дезаш, е деррига хьинар ура а оттадаь ма долхха хьалхашкахьа дIадаха а экономика хьакъехьа капиталистий мехкашта тIехьакхе а дезаш.

Эггара хьалха **индустриализаци** чакхъяккхара декхар кхоачашде дезар советски мехка. Лоаццача исторически хана чухь, арахьара новкъостал доацаш, йоккха хIанзарча ханара промышленность хьалйир Советски Союзо. Кхоъ пхе шера план кхоачашъяр бахьан долаш (1929 — 1941 шераш) Советски Союзах низ бола индустриальни держава хилар, экономика хьакъехьа капиталистически мехкех тийша ший цхьаккха а хIама хургдоаца хьал а оттадир. Советски паччахьалкхен тIемах мохк лорабе могаргхилар боарам боацщаш дегIадера. **СССР-е индустриализаци чакхъяккхар** — е низаш а, е рузкъаш а ца кходаьча, мохк тIехьабисачара хьалбаккхара ерригa халонаш лайнача **болхлой класса, дерригача халкъа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх дар.**

СССР санна болча мехка социализм хьалъяра гIулакхаш дуккхача хьале халагIа йола проблема кхоачашъярах — кагий, даьржа декъаденна дола ахархой боахамаш **социалистически кооперацe** наькъ тIа дахарах тийша дар. Парте хьалхленца, болхлой классо мамогга новкъостал а деш, оагIув хьал а лоацаш социализма новкъа баьлар ахархой. Миллио-

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа.)

Советски Союза Коммунистически парте Программа

(ДIахододар. Долалур 3-ча оагIо тIа).

наш дола къаьст-къаьстача ахархой боахамаш шоай лоIаме колхозашка вIашагIкхийтар. Дуккха а советски паччахьалкхен боахамаш (совхозаш), машинно-тракторни станцеш (МТС) яхкар. Боккхача социалистически боахамга советски юрт ялар — **экономически гIулакхашка, ахархой дерригача вахаре сийлахь-йоккха революци хилар дар.** Коллективизаце юрт даиман мукъаяьккхар кулакий лоалах, классашта бекъалуш хиларах, боахамах бохарах, къелах. Даиман дIа ца доалаш льтта ахархой дош мадарра кхоачашхилар ленински кооперативни плана ларда тIа.

Социализм хьалъяро дуккхача адамий культура лакхъелга дIадехар. Из декхар а иштта толаме кхоачашдир. Мехка, **культурни революци** чакхъяьккхай. Цо къахьегама адамаш духовни лоалаи боадонеи кIалхара даьхар, царга адамаша Iоадаь культура рузкъаш кхачийтар. Бахача нахах дукхагIбараш дешанза хинна мохк лаккха айбелар Iилмани культураи лакхаленашка кхоачаш.

Хиланза ярг ца хилар Марксеи Энгельсеи хьалххехьа а Iилман ларда тIа хьахьекха хиннача социализмах, хьалъяра план Ленина оттаяь хиннача социализмах Советски Союзе бокъонца долаш дола хIама хилар.

Социализмо кхы хургдоацаш дIадаьккхар производства таронаш къаьст-къаьстача наьха доалахьа хулга, шоайла моастагIал леладеча классашта общество екъаш хинна из хьаст. Общества низ бола экономически лард хилар производства тароний социалистически доалахьенах. Производительни низаш дегIаахара доазонаш доаца аренаш хьаеллаелар.

Социализмо сийлахь-йоккха социальни проблема кхоачашйир — эксплуататорий классаши саго саг воацавелга хьахулийташ дола бахьанаши дIадаьхар. СССР-е вIаши доттагIал дола ши класс йисай — болхлой класси ахархойи. ХIаьта уж классаш шоаш а хувцаеннай. Социалистически доалахьен ши форма цхьатарра хиларо болхлой класси колхозашкара ахархойи вIаши гаргаэзаб, цар цхьоагIо чIоагIъяьй, цар доттагIал дохаргдоацаш хилийтад. Хьалкхийнай керда, халкъах хьаяьнна, социализмана мутIахьа йола интеллигенци. ДIаяьккхай хьалха городаи юртаи юкъе, хьаькъалеи физическии къахьегама юкъе хинна юкъ. Болхлой, ахархой, интеллигенце керттера хьашташ цаIаш хилара ларда тIа хьахиннай советски халкъа йохаргйоаца идейнии политически барт-цхьоагIо.

Советски мехка вахарца чакхъяьккхай «хIаранегара — цунна дулургдолчунга хьежжа, хIаранена — къахьегарга хьежжа» яха социализма принцип. Цо Iалашду общества члений шоай къахьегамах хьахулачунца хьашт хилар, таро хулийт дикагIча тайпара хIаране шийи обществаи хьашташ вIаши тардалийта, цунах хул къахьегама овсарле лакхъяра, экономикеи халкъа вахара хьали тоадара стимул. Болх эксплуататорашта а ца беш, шоашта, шоай обществанна белга къахьегамхоша кхетадаро хьахулийт къахьегама энтузиазм, новаторство, творчески инициатива, дукхханей социалистически яхь. Социализм — къахьегамхой дийна творчество я. Керда вахар хьалдара гIулакха халкъий хьинар дегIаухилга — социализма заман закон да. Социализмана кхоачашде дагарадар да — общества производство хадданза дегIаахийтара а тоаяра а наькъаца дегIаухаш латта вахареи культураи хьакъехьара, халкъо дIадехараш дIахо а дукхагIа бIарчча кхоачашделга.

Социалистически общества деррига вахар хьалду шеррача **демократе** ларда тIа. Советашка, профессиональни цхьоагIонашка, кхыча дукхханей общества организацешка гIолла берригача къахьегамхоша хьинаре дакъа лоац паччахьалкхен гIулакхашта доал деча, экономика а культура а хьалъяра дешаш кхоачашдеча. Социалистически демократизма шийна чулоац политически кортамукъаленех — дош алара, кепайоазон, митингаши собранеши яра кортамукъале, харжа а харжаь хилара а бокъо, — тарра иштта социальни бокъонаш а — къахьега, салаIа, мах боацаш деша а медицински Iалашвара а бокъо, къавелча а ханза цамогаш хиннеи е болх буларгбоацаш висаи моттиг хилча материально Iалашваь хила; массе расех а къамех а болча гражданий цхьатарра бокъонаш хилар; паччахьалкхен, боахама, культуран вахара дерригача доакъошка кхалнаьха маIача наха нийсса бокъонаш хилар. Социалистически демократе, буржуазен демократех тара доацаш, бокъонаш дIакхайкаяь ца Iеш, уж кхоачашъярна маярра йола таро Iалашъю. Советски общества бокъонца маярра кортамукъале лу хIаранена. Цу кортамукъален лакхехьара белгало — саг воацаварах мукъаваккхар да. Цунах латт эггара хьалха маярра йола социальни нийсхо.

Социализмо хьахилийтад эггара дикагIа дола Iилма тоадалара эша хьалаш. Советски Iилма толамаш — социалистически строй толаш хилар къаьгга белгалдалар а социализм йолча хьалашка Iилма тоадалара а цун лоархIам лакхбалара а эша доазонаш доаццаш торонаш хилар хьахьокхилга да. Закономерно да котъяьннача социализман мехко массарел а хьалха атома низах машара, хIама хьадара гIулакхашта пайда эцаш йола зама хьаеллар, массарел а хьалхагIа космически аренашка никъ биллар. Лаьттани Маьлхеи искусственни спутникех, низ болча космически ракетехи планеташта юкъе лелача кемаехи, атома электростанцеехи, лаьттан шара гонахьа космически кемаца дунен тIа эггара хьалха советски саго яьча триумфальни полетех котъяьннача коммунизма творчески низий символ, дерригача адамий курал хиннай.

Социализма сийлахь-йоккха котало — **къамий дош** къоастадар да. БIаьннел тIех **къамаши кагий халкъаши** дахача Советски Союз санна болча мехка из дош къаьсттача лоархIаме да. Социалистически обществе къамий цхьатара политически бокъонаш хилар, советски къамий паччахьалкхенал Iалашдаь ца Iеш, къаьнача Iаьдалех юхедисаь экономикани культурани хьакъехьа нийсхо ца хилар а дIадаьккхад. Хьалхарча аргIанна сийлахь-доккхача эрсий халкъо деча новкъосталах а еш, вIаши вошал тIехьа деча новкъосталах чIоагIале а еш, ерригача советски къамий республикаша шоашкахьа хIанзарча ханара промышленность йиллай, хьалкхеяьй болхлой классеи интеллигенцеи къамий кадраш, дегIайоалаяьй формах къамийи чулоацамах социалистическии йола культура. Хьалха тIехьадисаь хинна дуккха а къамаш социализмага кхаьчад, дегIаахара капиталистически стади юстара а юташ. Цхьатарра бокъонаш йола халкъаш шоай лоIаме цаI йолча дуккхача къамий паччахьалкхене — Советски Социалистически Республикай Союзе вIашагIкхетар а вIаши кхотадалар а, паччахьалкхе, боахам, культура хьалъеча цар вошал долаш къахьегар а, царна юкъера вежарий доттагIал, цар экономикеи культуреи тоадалар а — ленински къамий политикан лоархIамегIа йола итог я.

Общество дегIаахарна керда никъ буллилга дIадоладаьчун, пионера исторе дакъа кхаьчар Советски халкъага. Цо дIадийхар цунгара къаьстта низкъала къахьегилга, керда общество хьалъяра формаш а методаш а хадданза лехилга, вахара цIералла уж тохкилга. Шовзткъанел совгIа долча шерех ткъаьх шера гаргга советски халкъа ший низаш дIатела дийзар тIаьржа империалистически державаш юхаеттарнеи тIемаша бохабаь халкъа боахам юхаметтоаттабарнеи. Къаьстта бирса кхерам тIабера советски строянна Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема шерашка — ерригача а хана чухь исторена довзаш хиннача дерригача тIемашта юкъе эггара халагIча тIем тIа. Цу тIем тIа советски халкъ котдаларо тешал дир социализмагахьа гIа боахаш общество дегIаахар соцаде могаргдола низаш дунен тIа ца хиларна.

Миштад советски халкъо баьча наькъа керттера урокаш?

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар алхха **социалистически революци ярцеи пролетарната диктатура** оттарцеи мара халкъаш социализмага кхоачаргдоацилга. МоастагIал долча капиталистий гонахьен лоаттаме Советски Союзе социализм хьалъяра къоастамболлаш долча исторически хьалаша хьахилийта цхьайола башхалонаш хиннаяле а, цу опыто йиззаь бакъйир ерригa юкъара лоархIам бола социалистически революцеи социализм хьалъяреи керттера принципаш.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, саго саг воацавелга, производства анархи, экономика кризисаш, бе болх ца хилар, дуккханей къел дIадаккхар, плана боарамах, хадданза сихача темпашца экономика дегIаахари халкъа вахара хьал масса хана лакхдари Iалашдар социализмага мара дулург ца хилар.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, болхлой класса керда общество хьаяра ший исторически мисси **пролетарски боацача къахьегамхошца,** эггара хьалха ахархошца, чIоагIа **цхьоагIо** хиларца мара кхоачашъе йиш ца хилар.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, алхха социалистически революци котъяларо мара моллагIа а къаман Iоткъам бохабе, **кортамукъеи цхьа бокъо йолеи къамаши зIамига халкъаши цхьа паччахьалкхе еш шоай лоIамах вIашагIтоха** ерригa торонаши хьалаши оттадеш ца хилар.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, общество социалистически эргаяккхара керттера герз **социалистически паччахьалкхе** хилар. Цо нах вIаштIехьа а боах кхота а бу, экономикеи культуреи хьалъяра планах кулгалделга чакхдоах, халкъо революци еш даьккхар лораделга Iалашду.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, **социализми машари вIашагIкъоастаде йиш йоацаш хилар.** Социализма берригa низ машара гIулакха этта латт. Советски Союзо даьхар адамаш фашистий Iазапа кIалхара. Машар лорабеш латта, тайп-тайпара социальни строяш йола мехкаш машаре дахара ленински принцип кхоачашъеш йола Советски паччахьалкхе — империалистически агрессен новкъа латта низ бола духьале.

СССР-а опыто бизза бакъбаьб социалистически общество хьаяра а дегIайоалаяра а **Коммунистически парте Iалаьмате боккхача лоархIамах** бола марксистско-ленински хьехам. Алхха классовии пролетарскии политика хадданза нийса лелаеш, хьалха латтача революционни теоре герзаца кийчъеннеи, цхьоагIонца кхотаеннеи, нахаца айхха ювзаеннеи йолча партена мара могаргдац деррига халкъ вIаштIехьдаккха а социализма коталонга дига а.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, **марксизман-ленинизман принципашта, пролетарски интернационализма принципашта мутIахьа хилар,** йизза а хадданза нийса а уж кхоачашъяр, берригача а моллагIча а моастагIехи оппортунистехи лораяр социализм котъялара эша хьал да.

Дунен тIа эггара йоккхагIа йолча революцеи цIакха ца хиннача тайпара дегIаена, тоаенна лакхленашка кхаьча общество социалистически эргаяккхареи практика бакъдаьд **ленинизм исторически бакъ хилар**, социал-реформизма идеологена йохаеш хIама техай.

Советски халкъо ше кхо ца деш къахьегарах, Советски Союза Коммунистически парте теоретическии практическии балхаш дарах **адамленга кхаьчай бокъонца йолаш йола социалистически обществон опытаца техка социализм хьалъярах дола Iилмен. Социализмага бода боккха никъ биллаб.** ХIанз цу тIа гIолла долх дуккха халкъаш, гайна-ганза цкъа цу тIа гIолла гIоргда деррига халкъаш.

III. Социализма дунен система

Советски Союзо коммунизм хьалъяра декхараш ше цхьаькъа ца деш, социалистически мехкий вежарлен дезалца цхьана кхоачашду.

ЛоархIамера хьалхле Советски Союзага а йолаш дунен шоллагIча тIем тIа германски фашизми японски милитаризми йохаяро дика хьалаш оттадир капиталистийи помещикийи Iаьдал доходе Европерчеи Азерчеи цхьадолча мехкий халкъашта. Социализм хьалъяра наькъ тIа даьлар Албане, Болгаре, Венгре, Германски Демократически Республика, Вьетнама Демократически Республика, Китая, Корейски Халкъа Демократически Республика, Польша, Румыне, Чехословаке, хIаьта кхы а хьалхагIа Монгольски Халкъа Республика халкъаш, Советски Союзаца цхьана социалистически лагерь а хулаш. Социализма новкъа яьлар иштта Югослави а. Цхьабакъда, югославски кулгалхоша шоай ревизионистски политикаца социалистически лагераи дунен халкъий коммунистически боламаи духьал оттаяьй Югослави, хIаьта югославски халкъо революци еш даьккхар доадар кхерам бола гIулакх а оттадаьд.

Европеи Азеи мехкашкарча социалистически революцеша цIаькха а чIоагIа хIама техар империализма позицешта. Къаьстта боккхача лоархIаме хилар Китая революци котъялар. Европаи Азеи мехкашкара революцеш 1917 шера Октябрал тIехьагIа дунен исторе чухь хинна эггара доккхагIа дола гIулакх да.

Хьахилар общества политически организаце керда форма — **халкъа демократи,** пролетариата диктатура формаех цаI. Цо хьахьекхар империализм мелъяларeи социализманна пайдана долчча тайпара низаш хувцадалареи хьалашка, социалистически революци ший тайпара дегIайоагIаш хилар. Иштта гучаьлар цунах къаьст-къаьстача мехкий исторически къамийи башхалонаш а.

Хьахилар дунен социализма система — хьашташи кхоачашде дагакхоабараши цаIаш хиларца, дунен халкъий социалистически барт-цхьоагIонца айхха вIаши дувзаденна социализмаи коммунизмаи новкъа долхача, паргIатача, дизза шоай лоIаме долча халкъий социальнии, экономическии, политическии доттагIал.

Халкъа демократе мехкашка керте латт социалистически производственни отношенеш, дIаяьхай капитализма реставраци е йиш йола социально-экономически торонаш. Цу паччахьалкхений толамаша дизза бакъдаьд, дерригача мехкашка, цар экономически дегIадахкара боарам, територе йоаккхал, бахача наьха дукхал мичча тайпара дале а, бокъонца йола прогресс алхха социализма наькъашка мара Iалашъюлургйоацилга.

Социалистически лагера вIашагIкхийттача низаша хIара социалистически мехка тешшаме гаранти лу империалистически реакцен оагIорахьара хIама тIадойтарг ца хилара. Социалистически паччахьалкхенаш цхьа лагерь хинна кхотаяларо, цун чIоагIлуш латтача цхьоагIоно, хадданза дегIабоагIача низо, ерригача система рамкашка социализм йизза котъялга Iалашду.

Социалистически система мехкаша бIаьш миллионаш болча наьха вахар эргадаккхара йоккха коллективни опыт Iоаяьй, общества политическии экономическии организаце формашта юкъе дуккха кердеи ший тайпареи хIамаш дихьад. Из опыт — дунен халкъий революционни болама боккхача маьха хIама.

Практико бакъдаь а ерригача марксистско-ленински партеша могадаь а да, социалистически революцеи социализм хьалъяреи процессаш социализма наькъ тIа даьннача дерригача мехкех йоахкаш йолча цхьайолча **керттерча закономерностий** ларда тIа латташ хилар.

Социализма дунен система — **мехкашта юкъерча экономическии политическии гIулакхий керда тайпа.** Социалистически мехкий цхьан тайпара экономически лард я производства средствай общественни доалахье; цхьан тайпара паччахьалкхен строй — болхлой класс керте латта халкъа Iаьдал; цхьа идеологи — марксизм-ленинизм; революцена карагIдаьннари къама-кортамукъалеи империалистически лагерах лораяра хьашташ юкъара да; цаI да сийлахь-доккха де дагакхоабар — коммунизм. Социально-экономическии политическии гIулакхаш иштта цаIаш хиларо хьаю социалистически лагера паччахьалкхенашта юкъе чIоагIеи доттагIлени гIулакхаш хилара объективни лард. Йизза нийса бокъо, кхычар кара ца хилари суверенитети вIаши лархIар, вошал тIехь вIаши новкъостал дари дIа-юха гIулакхаш леладари социалистически доттагIлен мехкашта юкъерча гIулакхий лоархIамера оагIонаш я. Социалистически лагере — е вешта аьлча, — дунен тIарча социалистически мехкий доттагIлене цхьанне я а яц, е хила йиш а яц, цхьа ший тайпара къаьстта бокъонаши привелегеши.

Дунен социалистически система опыто бакъдаьд капитализмах хьакъаьстача мехкий **шоайла чIоаггIа цхьоагIо** хила езаш хилар, социализми коммунизми хьалъеча цар низаш вIашагIтоха дезаш хилар. Социалистически мехкий дунен доттагIленах къоастаяь, чуерзаяь социализм хьалъяра никъ теоретически гIулакхашка диллача кIийле йоацаш ба, хIана аьлча социалистически общество дегIаяра объективни законашта из духьал хиларах. Экономически хьакъехьа зене ба из, хIана аьлча гIулакх общественни къахьегам кхом боацаш боабарга, производство дегIаяра темпаш лаьгIъярга, капиталистически дуненна мохк кара бахарга дуг цо. Политически гIулакхашка диллача реакционни а кхераме а ба из, хIана аьлча вIашагIкхийттача империалистий низий фронта хьалхашка халкъаш вIашка ца озаш вIашагIкъестаду, буржуазно-националистически тенденцеш хьалкхоабаши юххера а социалистически коталонаш йоаярга дига мегаши ба.

Керда общество хьалъяра шоай низаш вIашагI а тохаш, социалистически мехкаша хьинаре хьал а лоац шер а ду колониальни Iазап тIера Iокхессача мехкащца леладу политическии, экономическии, культурнии гIулакхаш. Цар кхоачаш а ду, уж кхоачашде кийча а да капиталистически мехкащца шерра шинна а оагIонна пайдана дола торгови гIулакхаши культурни бувзамаши леладелга.

Дунен социалистически системеи дунен капиталистически системеи дегIаахар нийсса вIаши духьаларча законех хул. Нагахьа санна дунен капиталистически система хьахилар а дегIаахар а из шоаех латташ йолча паччахьалкхенашта юкъерча къизача къовсаме, низ болашагIа яраша низ боаца паччахьалкхенаш караерзаярцеи царна эксплуатаци ярцеи, бIаьш миллионаш нах халача оттабара, бIарччача континентех империалистически монополей колониальни придаткаш яра наькъаца хиннадале, дунен социалистически система хьахиларeи дегIаахареи процесс кортамукъалени шоай лоIаме хиларeи ларда тIа цу система паччахьалкхений берригача къахьегамхой овлангарча вахара хьашташка хьежжа хьахиннай.

Нагахьа санна капитализма дунен системе лелаш дар паччахьалкхенаш шоайла вIашкакхехкаш дола, экономическии политическии дегIаахар цхьан боарамагIа ца хилара закон дале, дунен социалистически системе лелаш дараш цунна нийсса духьалара, цу юкъедоагIача дерригача мехкий экономика хадданза, планах дегIайоагIилга Iалашду законаш да. Капиталистически дунен тIа цу е кхыча мехка производство дегIаяро паччахьалкхенашта юкъера вIашдухьаленаш кIоаргъю, конкурентни къовсам чIоагIбу, хIаьта хIара социалистически мохк дегIабаро дунен социалистически система ерригa хьайийцача бIарчча дегIаярга, чIоагIъярга дуг. Нагахьа санна дунен капитализма экономика шорттига дегIайоагIаш яле, кризисаши потрясенеши ла езаш яле, дунен социализма экономика сихача а чIоагIача а темпашца дегIаярцеи дерригача социалистически мехкий боахам хадданза цхьатарра айбаларцеи белгалйоалаш я.

Ерригача социалистически паччахьалкхенаша дакъа лоац дунен социалистически система хьалъечеи дегIайоалаечеи, цун низ чIоагIбеча. Советски Союз йолаш хиларо дикка аттача а доаккх сих а ду халкъа демократе мехкашка социализм хьалъяр. Марксистско-ленински партешеи социалистически паччахьалкхений халкъашеи хIара мехко дечохи цунна карагIдоалачохи тийша лерхI ерригача дунен социализман система толамаш, цудухьа шоай мехка производительни низаш масса оагIорахьара дегIадоаладар интернациональни декхар а лерхI. Социалистически паччахьалкхенаша дIа-юха гIулакхаш леладаро царех хIаране торо хулийт эггара дикагIа а бизза а ший рузкъаех пайда эца, производительни низаш дегIадоаладе. Социализма мехкаша дIа-юха экономическии Iилман-техническии гIулакхаш леладеча хана, цар халкъа боахама планашта координаци еча хана, производствана специализации кооперировании еча хана хьахул **дунен халкъашта юкъера къахьегам бекъара керда тайпа.**

Советски Социалистически Республикай Союзи цул тIехьагIа дунен социализма системеи хьахилар — из да халкъаш масса оагIорахьара вIаши гарга дахара исторически процесс дIайолаялар. Социалистически паччахьалкхений вежарлен дезале классови антогонизмаш дIаяларца дIайоал къамашта юкъера антогонизмаш а. Социалистически доттагIлен халкъий культура тоалу къамий культураш кхы а дукхагIа вIаши новкъостал а деш тоаяларца, социалистически общества сага доагIаш дола интернациональни гIулакхаш сихха хьахиларца.

Дунен социалистически доттагIлен халкъий практико бакъдаьд, цар вежарлен **цхьоагIон вIаши гIулакхаш леладари** хIара мехкарча къамий лакхарча хьашташа маяххар хилар. Дунен социалистически система цхьоагIо пролетарски интернационализма ларда тIа чIоагIъяр — цунна чуйоагIача ерригача паччахьалкхенаша дIахо толамаш дахара хиланза даргдоаца хьал да.

Социализма наькъ тIа даьнна дукхагIа дола мехкаш хьалха дIаяхача хана юкъерча, кхыметтел лохерча а боарамах мара экономически дегIадаьхка ца хиларах а, хIаьта иштта ший берригa низ оарцагIа баьккха социализм хьалъяра новкъарленаш еш дунен реакци хиларах а керттерча даькъе хьахинна къаьстта йола халонаш яха езаш хул социалистически система.

Советски Союзеи халкъа демократе мехкийи опыто бакъдир социализм хьалъеча хана классови къовсам дIабалац яха ленински положени нийса хилар. Социалистически мехкашта чура классови къовсам дегIабара юкъарча тенденцеша, толамца социализм хьалъеча хьалашка социалистически низий позицеш чIоагIъяларга, моастагIал долча классех юхебисараша ю духьале мелъярга дуг. Бакъда из дегIаахар нийсача лине хьисапе дац. Чурчеи арахьарчеи хьалашка ужаш е вожаш хувцамаш хиларца бувзабенна классови къовсам цхьайолча ханашка ирбала тарлургда. Цудухьа хадданза фелал хила еза, халкъа строй йохае, социалистически мехкий вежарлен дезала барт эгIабе гIертилга дуташ доацача чурча а, иштта арахьарча а моастагIал долча низаша леладу гIулакхаш ханнахьа хIама а тохаш соцадергдолаш.

Дунен халкъашта юкъерча реакцеи чурча реакцен низех юхедисарашеи социалистически мехкий цхьоагIонна духьал доаха политическии идеологическии керттера герз национализм я. Национализми къаман ограниченности социалистически строй оттарца автоматически цIенъенна дIайоалаш яц. Националистически предрассудкаши къамашта юкъе хинна моастагIалах юхедисараши — из я социальни прогресса еш йола духьале эггара йIаьхегIеи чIоагIагIеи, къизагIеи, маькарагIеи хила йиш йола область.

Коммунисташа шоай керттерадарех декхар лоархI берригa къахьегамхой интернационализмаи социалистически патриотизмаи уйланца, моллагIча тайпара яле а национализмацеи шовинизмацеи машар хургбоацаш кхетамца кхебар. Национализмо социалистически доттагIлен юкъарча хьашташта зе ду, эггара хьалха зе ду цо из лелаеча мехкарча халкъа, хIана аьлча социалистически лагерах из дIакъоастадаро юхатетт цун дегIадар, дунен социалистически система толашагIа хиларах пайда эца торо хилийтац, гучаювлача национализмах шоашта пайда эца империалистически державаш гIертилга совдоах. Национализм котъяла тарлургда, алхха цунна духьал хадданза бокъонца къовсам ца лоаттабича. Марксистско-ленински интернационалистически политика. буржуазни национализмахи шовинизмахи юхедисараш дIадахар духьа хоадам боллаш лоаттабу къовсам — социалистически доттагIал дIахо чIоагIдара лоархIамера хьал. Национализманеи къаман эгоизманеи духьал а латташ, коммунисташ, цунца цхьана масса хана чIоаггIа теркам беш хул наьха национальни уйлай.

Дунен социалистически система бIубенна капитализмацарча экономически яхье хоадам беш йола котало яккхарга йода. ХIанз гаргарча хана промышленнии юртбоахамеи производства берригача боарамга диллача дунен капиталистически системал тIех ярґья из. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа лакхлу дунен социалистически система машара, демократе, социализма хьашташта тIехьа общество дегIаяра бола лоархIам.

Европеи Азеи йоккхийча аренашка кортамукъача халкъаша турпалерча къахьегамца хьалъеш йола кердача дунен Iалаьмате йоккха гIишло кердача общества прообраз, дерригача адамлен кхоане я.

(ДIахододар хургда).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТАХАН КИНОТЕАТРАШКА

Челюскиний цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — «Расписанех йоаца поезд».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
№ 1 йола зIамига зал — «Охотник за преданным».
Долалу: 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30.
№ 2 йола зIамига зал — «Аз аргда бакъдар».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
№ 3 йола зIамига зал — «Сатийнача сарахьа».
Долалу: 1.15, 3.15, 5.15, 7.15.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета чуйоагIача радиовещанеи телевиденеи Комитета коллективо, чIоагIа хала а хеташ, дIахойт нохч-гIалгIай халкъа иллиалархо СУЛЕЙМАНОВ Баудин цIаьхха кхалхар. ХIаьта цун дезалга кодам а бу.

Городе Грозне, Мира улицагIа, 36 вахача гражданина Борисов Василий Михайловича суде деннад г. Грозне, Береговая улицагIа, 11, кв. 59 яхаш йола гражданка Борисова Евдокия Митрофановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, районни халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02198. Заказ № 6027.